

Pd. 42.

10
12

P. PHILIPPI HEDDERICH
MINORITÆ CONVENTUALIS
DISSERTATIO
A D
CONCORDATA
GERMANIÆ.

QUAM
UNA CUM PARERGIS EX OMNIGENO JURE
SUB
PRÆSIDIO AUTHORIS
EXONENT

PP. CLEMENTINUS REINECKEN
ALBINUS MEISTER
LIBERATUS LÜTZELER
ELIAS VAN DER SCHÜREN, ejusdem Ordinis.

OPONENT

R.R. P.P. NICOLAUS GLABUS ET DAVID COCHEMS
Sacri & exempti Ordinis Cisterciensis in Abbatia Hemmerodensi
Professi, Juris utriusque Auditores.

DIE SEPTEMBRIS ANNI MDCCLXXIII.
IN CONVENTU TREVIRENSI AD S. GERMANUM
cum permisso Superiorum.

Augustæ Trevirorum, Typis ESCHERMANNIANIS.

D E O
PATRONIS ET AMICIS.

PROLOQUIUM AD LECTOREM.

Alteram tibi exhibeo Conatus mei Specimen; videlicet Dissertationem ad Concordata Nationis nostræ: pergit ista, ubi prima desit: materiæ excellentia, atque ingens, quod inde speratur, commodum me ad laborem hunc suscipiendum rapuit: fateor in antecessum, quod nihil novi dixerim: cum materiem istam amplissimam ferè exhauserint Celeberrimorum Antecessorum Scripta. Interim te obtestor, ut præsentem Dissertationem integram legas, antequam de ea censuram feras: quodsi themata tibi nimis probata in ea comperias, te meminisse velim ejus, quod Clemens Alexandrinus Stromatum Lib. I. in versione latina inquit: nullam Scripturam adedò fortunatam procedere, cui nullus omnino contradicat: quodsi majorem desideres perfectionem operis, ideam saltem operantis ejusque conatum æqui ac boni consule. Vale.

DISSERTATIONIS
AD CONCORDATA GERMANIÆ

PARS PRIMA

EXPONENS
THEMATA HISTORICA CONCORDATORUM.

I. **P**acta, quæ Natio nostra iniit cum sancta Sede;
circumferuntur Varia: velut illa HADRIANI *
cum CAROLO M. & LEONIS VIII. ** cum
OTTONE I.

* Nempe sub hoc Pontifice habita fertur Synodus Romæ,
quæ in hoc consenserit; a) ut Archiepiscopi & Episcopi per singu-
las provincias recipiant investituram à CAROLO M. b) ut quoque
à ne-

à nemine Episcopus consecratur, nisi qui à rege laudetur & investitur.
 Conf. famosum can. 22. D. 63.

Additio. Circa pactum illud duplicem è diametro sibi oppositam opinionem lego: una idem nihil prorsus falsitatis continere præten- dit, uti *Schilterus*, *Goldastus* aliique asserunt; altera simpliciter inter merces supposititias seponit. Inter ceteros Cardinalis BARO- NIUS ad an. 773. pluribus pactum hoc argumentis impugnat. Poste- rioris sententiæ patroni asserunt, synodum istam sub *Hadriano* habi- tam esse fictitiam, eò quòd subterfugiat notitiàm & calamum cele- berrimorum *Rheginonis*, *Adonis*, *Ottonis Frisingensis*, *Lamberti Schaff- naburgensis*, *Mariani Scoti*, *Ursbergensis*, quorum aliqui *Sigeberto* (quippe qui unus synodum istam primò asserit, non probat) longè anteriores, *Otto* etiam *Henricis* Impp. sanguine junctus, IVti nepos, Vti sororius: reliqui omnes gesta *Caroli* accuratissimè descripserunt: fefellit id porrò *Eginhardum* & *Anastasium* Bibliothecarium, aliòsque historiographos iis temporibus coævus.. latuit id quoque FLORUM magistrum, siquidem hic in *tractat. de elect. episcop.* circa annum 822 consensum regis in electionibus Episcoporum soli consuetudini tri- buit.. pressus argumento isto GOLDASTUS Baronii criticus mirè defudavit in accertendis veterum testimoniis: sed quantæ authoritatis & fidei testes produxerit, ostendit *GALLADE Diff. ad cap. Hadria- nus* D. 63.. *Heidelb. 1755...* altissimo pariter silentio synodum istam Romanam involvit *FLEURY H.E.* ad an. 773... quid igitur hocce hi- storiographorum celeberrimorum silentium aliud indicat, quàm sy- nodum istam unà cura decreto sua authentia destitui, atque merum SIGEBERTI præeuntis commentum esse... usus quoque contrarius *Caroli* & ejus successorum velut *Ludovici pii*, *Lotharii* &c. longè quid diverfum insinuat.. *Cavolus* ipse l. 1. c. 84. decrevit apertè: *Episcopo- rum electiones secundum statuta canonum liberæ esse.* Unde pluribus aliis argumentis ductus NATALIS ALEXANDER tom. 6. f. 32. in- quit: *reclamare PETRUM de MARCA sed BARONIUM argumentis non respondere.* hoc illi. Plura si desideres, adi *VICTORELLUM in addit. ad Ciaconium in vita Hadriani I. LUDOVICUM THOMAS- SIN.* de V. & N.E.D. p. 2. l. 2. c. 20. & 25. *SANDINI Diff. 19. de falsa synodo sub Hadriano I. circa jus eligendi Romanum Pontificem & investituræ concedendi Episcopis.*

** Leo

** *Leo* videlicet VIII. in synodo Romana an. 963. celebrata in favorem *Otonis I.* hujusque successorum, idem, quod sub *Hadriano* statutum fertur, repetiisse legitur. quid? quod eò usque *Leo* iste progressus dicitur, ut eodem decreto Imperatori concesserit potestatem Pontificem ipsum nominandi atque eligendi. *Conf. alzerum famosum canonem 23. D. 63.*

Additio 1. In diversa hic rursus sensa auctores abeunt: Pluribus constitutio ista aequè ac prior commentitia viderur. Sufficiat hic præter alios supra citatos testimonium celeb. *Fleury*: (quem in contrariam trahit sententiam Auctor recentior *Concord. nat. germ. integra. T. II.* sed quo jure? non video) hic H. E. T. XIII. ad a. 964. ita scribit: „ occurrit hic Concilii istius decretum, in quo *Leo* (octavus)
 „ Papa cum toto clero populòque Romano *Otoni* ejusdemque successoribus concedit, confirmatque facultatem deligendi successorum in regno Italiae Papam constituendi, Episcopos investendi, ita ut nec patricius, nec Papa, nec Episcopus absque ejus consensu eligi possit, addita excommunicationis, perperui exilii & ultimi supplicii poena, sed in scriptoribus NB. illius temporis hujus rei mentio non fit“ ad quæ verba ita notat *BRUNO PARODÉ: Natalis Alexander* pag. quâ supra, de hoc ita inquit: *hanc constitutionem, quam refert Gratianus D. 63. c. 23. doctissimus Cardinalis BARONIUS supposititiam esse, probat. . . reclamat vir pariter doctissimus Petrus de Marca l. VIII. de conc. sac. & imp. sed Baronii argumentis non respondet, petitis 1) à falsitate similis concessionis, quam ab Hadriano I. Carolo M. factam ait. 2) Quòd absurdum sit Leonem VIII. concessisse Otoni jam Imperatori, ut esset patricius & Rex, quod in ea constitutione habetur. 3) Quòd hujus constitutionis violatoribus non modò excommunicatio, sed ultimum etiam supplicium irrogetur, quod a stylo pontificiarum constitutionum omnino alienum &c. plura tibi sistent auth. cit.*

Crisis propria. Ut ùt in vindicando utroque canone laboret recentius Auctor concord. nat. germ. T. III. de an. 1773. p. 53. & seqq. id tamen ùt certum mihi non demonstrat, ut ambo canones Legibus germaniæ adscribi promereantur: non primus, utpote ex Concilio vel fictitio vel (quod certum habeo) saltem dubio. . . neque alter, utpote

pote ex Concilio illegitimo & à Leone VIII. tum Pseudo-Papa celebrato desumptus. Conf. *Zallwein* T. III. p. 220.

Scholion. Minus rectè initium Juris publici Imperio-Romanici deducitur à pactis istis inter Leonem VIII. & Ottonem M. quod complures Recentiores faciunt. Conf. *BENED. SCHMIDS*: *Erweiß, wie daß sich die Reichs, Historie a. 843. mit dem Verdunischen Vertrag, die Kaiser, Historie a. 964. mit Papsst Leone VIII. und Kaiser Ottone I. anfange.*

Additio 2. Id ad minimum inde consequi existimem, a) temporibus istis Imperatori firmatum esse sanctissimum jus advocatiæ & protectionis Ecclesiæ Romanæ, b) atque post tempora Caroli M. ad ordinandum Pontificem Imperatorum consensum fuisse necessarium. *Fleury* l. cit. quod & *Van Espen* T. III. supplem. J. E. U. p. 14. latè probat.

II. Notorium est pactum illud CALLIXTINUM, quod interventu Laicorum Impp. in electionibus Episcoporum, atque jure hos investiendi per baculum & anulum in abusum degenerante * post tentatam futrii a. 1110 ** & Romæ a. 1112 *** Concordiam, inter Callixtum II. Pontificem & Henricum V. Imperatorem a. 1122. percussam stabilitumque fuit. ****

* Nempe grandia incommoda & dissidia in Ecclesiam invexerat interventus Laicorum Impp. in electionibus Episcoporum, atque jus eosdem investiendi per anulum & baculum ab Imperatoribus usurpatum; ut uno quasi obtutu singula ob oculos cadant, adducere hic satis sit verba Cl. *BARTHELII* op. II. Diss. 1. de *concord. germ.* p. 183. ita inquentis: „nunquam Henrico IV. Germaniæ Regi abjudicata extortæque fuissent investituræ, si præire „illis passus fuisset ELECTIONES LIBERAS, GRATUITAS „ atque

„ atque eorum, quorum moribus non fordesceret sanctissima dig-
 „ nitas: id illi certè probro datum est apud *Gregorium VII.* Papam
 „ teste *Helmoldo* chron. Slav. l. 8. c. 28. quòd omnem in statuendis Epis-
 „ copis canonicæ electionis libertatem adimeret, ponens per vio-
 „ lentiam Episcopos, quos voluisset... Id ipsum Germaniæ Præ-
 „ sules Imperatori filio ejus *Henrico V.* exprobrarunt, teste eodem
 „ *Helmoldo*. l. cit. c. 32. *meministi, qualiter Episcopatus, Abba-*
 „ *rias, & omnia ecclesiæ Regimina fecisti venalia, nec fuit in constituen-*
 „ *dis Episcopis illa electionis legitimæ facultas, sed sola pecuniæ ratio...*
 „ *inoleverat enim consuetudo,* ait **WILHELMUS TYRIUS** l. i. c. 13.
 „ *presertim in Imperio, quod defungentibus Ecclesiarum prælatis annu-*
 „ *lus & virga pastoralis ad domitium Imperatorem dirigebantur, unde*
 „ *postmodum unumquemlibet de familiaribus & Capellanis suis investiens*
 „ *ad Ecclesiam vacantem dirigebat, ut ibi pastoralis fungeretur officio*
 „ *non expectatâ cleri electione...* Ex eo tandem coacti erant pontifices
 „ & Concilia ad investituras toleratas hætenus, quousque religiosis-
 „ simi principes hoc jure non abuterentur, penitus proscribendas...
 „ quapropter duo Concilia Romana sub *Gregorio VII.* celebrata annis
 „ 1078 & 1080 investituras prohibuerunt, damnatis Episcopis, qui
 „ suscipiebant, damnatis quoque principibus qui dabant manu laica
 „ sacræ potestatis insignia: pro uberiori notitia consule *FLEURY*.
 „ *H. E. T. XV. p. 400 & 426.* **GREGORII** vestigiis inhæsit **VIC-**
 „ **TOR III,** qui in synodo Beneventana a. 1087. cum Episcopis Apu-
 „ liæ, Calabriæ & Principatuum habita in sequentem modum decre-
 „ vit: „ constituimus etiam, ut si quis deinceps Episcopatum vel
 „ Abbatiam de manu alicujus laici susceperit, nullatenus Episco-
 „ pus vel Abbas habeatur, neque ulla ei Episcopo vel Abbati ex-
 „ hibeatur reverentia... tali gremium & introitum Ecclesiæ **B.**
 „ **Petri** interdiciamus, quousque locum, quem usurpavit, non de-
 „ ferat; idem de inferioribus in Ecclesia dignitatibus jubemus, &c.
 „ *Fleury* l. cit. p. 556. quibus decretis autoritate omnium Episco-
 „ porum in Concilio præsentium confirmatis, descripta exemplaria
 „ in Orientem & Occidentem transmissa fuere... Interdictum hoc
 „ repetiit *Urbanus II.* an. 1095. in *Conc. Clavmontano,* quod
 „ can. 15. ita statuit: *Nullus princeps investituram ecclesiasticam conce-*
 „ *dat.* **PASCHALEM** quoque **II.** eadem fovisse sensa cum antecesso-

ribus, patet ex gestis in conventu Catalauni an. 1107. habito, ubi Rmo *Brunoni* Archiepiscopo quondam nostro Trevirensi tanquam primario Imperatoris Legato pro principali suo strenuo peroranti respondit Archiepiscopus Placentinus in hæc verba: *Contumelia Deo infertur, si princeps investituram det per virgam & annulum, quæ sunt insignia sacerdotis ad aram sacris operantis, & præfules unctionis sue Sacramentum profanant, si manus suas contrectatione corporis & sanguinis Domini consecratas, Laici manibus, quas gladius humano cruore infecit, obligando supponant.* FLEURY T. XVI. p. 167 & 168.

** Quæ ibi pro obtinenda feliciùs concordia sibi invicem promifere *Paschalis II* & *Henricus V.* FLEURY l. cit. pag. 204. BARONIUS & CHRON. CASSIN. ad an. 1110. exhibent: nempe promittit Imperator se cessurum investituris, atque electiones liberas permiffurum, si præfules quoque feudis & dominiis cederent, quæ beneficio Imperatorum obtinuerant, cui conditioni annuit Papa, si Rex, quæ juraverit, impleat.

*** Cùm Concordia ista inanis & vacua permaniffet, eò quòd Episcopi Germaniæ se feudis abdicare nollent: resiliens quoque Imperator ab eo fœdere, vim intulit Pontifici, atque novam ab eo extorsit investiturarum concessionem: Bullam concessionis refert *Fleury* l. cit.

Additio I. Non deerant hîc, qui carpsere *Paschalem II*, quasi hæreticum quid concedendo investituram Imperatori admiffet, quemadmodum ex literis *Brunonis* Episcopi Segniensis ad *Paschalem II* datis palam est. Vid. *Chron. Cassin.* IV. c. 42. Verùm horum accusationem exarmat *Baronius* ad an. 1112. §. 18. *non est hæresis, inquit, ipsas investituras dispensando concedere (quod unum Paschalis II fecit) sed asserere atque defendere, de jure esse & debere fieri per laicos investituras (quod nunquam asseruit Paschalis II) id hæresis est, cùm id sit falsum dogma, bonis moribus & sacris Patrum institutionibus repugnans in Ecclesiam introducere...* Imo animadvertente LAMBERTINO l. 1. de *serv. Dei beatif. & beat. Canon.* c. 4. §. 10. n. 28. p. 244. „ Si dominii ipsius ecclesiastici constituendi à laicis usurpata facultas hæresis abfolutè

„ solurè & simpliciter fuisset, non eam *Greg. VII.* aliique Pontifices
 „ in sola Ecclesia Occidentali reprobâssent, sed eandem reprobatio-
 „ nem ad Ecclesiam etiam Orientalem, in qua illa vigeat, sinè ulla
 „ dubitatione extendi voluissent. “

Additio 2. Neque hæc transactio diu steterit, siquidem eadem
 concessio à Synodo Lateranensi an. 1112. nulla & irrita declarata fuerit.

Additio 3. Sunt, qui eodem anno inter *Paschalem II* & *Henricum*
V. concordatum esse volunt: *D. Papa penitus in personam Regis nun-*
quam anathema ponet. Author anonym. Concord. Nat. Germ. integra an.
1772. tom. 2. p. 9. arque idem, utpote mediante concordato noviori
 non sublatum, hodie in vim Pacti obtinere.

Crisis. Id mihi penitus non videtur: equidem *Fleury. H. E.* ad an.
 1111. ità refert: „ Paschalis Papa ab Henrico Rege nec ob investitu-
 ram concessam, nec ob injurias vel ipsi vel suis illatas poenam re-
 pocer; **NUNQUAM ANATHEMA IN REGEM PRONUNTI-**
BIT &c. Huic pacto quoque Cardinales fedecim & primo loco
 Episcopi Portuensis ac Sabinensis subscripsere: at quisquis, seposito
 quovis præjudicio, temporis istius circumstantias, Pontificis in Vin-
 culis Paciscentis extremas angustias, ipsamque pacti instabilitatem at-
 tentiùs pensaverit, alia longè sensa fovebit. Accedit, per Conc. La-
 teranense subsequens, quidquid in pacto isto per Pontificem cessum
 statutumque fuerit, irritum & inane declaratum esse, *vide supra ad-*
dit. 2. Quanquam tamen vix hodie tempora emergent, ubi ad con-
 cordatum hoc provocandum foret: sed sapientissimà semper opus
 est œconomia in ferendis censuris juxta regulam *S. Augustini* contra
 Parmenianum c. 2. *Cum quisque FRATRUM id est Christianorum,*
intus in Ecclesie societate constitutorum, in aliquo tali peccato fuerit de-
prehensus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum schis-
matis nullum est.

**** Profectò id maximè de se memorandum reliquit *Callix-*
sus II, quòd controversiam de investituris sacerdotium inter & im-
 perium, advocato Lateranensi œcumenico Concilio post funesta
 utrimque certamina composuerit... Pontifex id concessit Impera-
 tori,

tori, ut electiones Episcoporum & Abbatum Regni germanici sine simonia & aliqua violentia fierent eo praesente, electivae regalia seu feuda & hujusmodi bona alia à principibus olim Ecclesiae concessa per sceptrum aliudve signum externum ab eo reciperent... Ex alia vero parte Imperator dimisit investituram omnem per anulum & baculum: concessit in omnibus Ecclesiis, quae in Regno vel Imperio sunt, canonicam fieri electionem & liberam consecrationem.... Tabulas hujus foederis exhibent *OTTO Frisingensis Chron. l. 7. c. 46. RIEGGER in Corp. J. E. G. BARONIUS ad hunc annum.*

Additio 1. Quamquam Concordia haec tantum temporis laetitia excepta fuerit, ut diplomata haud desint, quae ab ea tanquam re ad felicitatem Ecclesiae & Imperii aequè memorabili epocham ducant: Conf. *SCHATEN annal. Paderb. T. . l. 6.* segetem tamen lamentorum pactum hoc expressit Protestantibus, quali dimidium Majestatis Imperatoriae eo deperditum ierit... *Schilterus de Libert. Eccles. germ. l. 4. c. 5. §. 11.* & seqq. transactionem istam planè nullam asserit, eò quod jus constituendi Magistratus Ecclesiasticos inter jura Majestatica referendum sit: verùm lamenta ejus ne ab ipsis quidem protestantibus, attento eorum systemate moderno, exaudiuntur... humaniùs loquitur cl. Jo. Christ. Wilhem. *STECK in suis Vindiciis Libert. Eccles. germ. edit. Halæ Magdeburg. p. 7.* ita inquiens: *inter transactiones (Ecclesiarum germanicae) eminet illa CELEBRIS CONVENTIO, quam HENRICUS V. Imperator cum CALLIXTO II. P. M. percussit; per eam Imperator quidem suorum jurium haud levem diminutionem percipit (sed neque hoc, vidè Schmid. Inst. J. E. p. 72.) sed libertati ipsius Ecclesiae nil detractum, sed consultum magis fuit... & infra n. 3. Ecclesia germanica suae libertatis accessionem magis quam detrimentum cepisse videtur.*

Additio 2. Refert quidem *OTTO Frisingensis l. cit.* pacem integram pacto isto restitutam esse: non fuit tamen omnis post transactionem anni 1122. in Dicecesi nostra Trevirensi sublata rixarum ansa: mox enim recruduit difficultas sub *Alberone* Archiepiscopo, de quo *Cesarius Heisterbacensis homil. in Evangel. Matt. 22.* in fine notat: *quia Dominus ALBERO Archiepiscopus Trevirensis electus, à Papa consecratus est, antequam accepisset regalia, Conradus Rex Romanorum eidem*

eidem postea regalia negavit, cui cum multa difficultate reconciliatus est. Transactionem itaque istam apud Treviros serius effectum suum fuisse fortitam inde liquidò eruitur: imo turbas ex investiturarum concessione natas in Metropoli nostra durasse ad annum usque 1183. tradunt gesta Trevirensia p. 215. apud Illum ab HONTHEIM H. D. T. I. p. 467. ibi: *Destituto Rudolpho, quia de manu Imperatoris investituram acceperat, Urbanus III. electionem Folmari confirmavit, atque confirmatum in Archiepiscopum Trevirensis consecravit...* Quid in Ecclesia Magdeburgeni vacante, contra pactum istud attentatum fuerit, legere est apud *Barthelium* T. II. p. 189.

III. Concordia ista facta tectaque stetit, quousque pretiosa electionum Libertas sub Imp- OTTONE IV. FRIDERICO II. RUDOLPHO I. Ecclesiis Germaniæ firmata * illæsa permanfit, atque nativa Ordinariorum potestas conferendi beneficia suæ Diœceseos vacantia ** infracta persistit; ex quo verò utraque per succedaneas reservationes, mandata de providendo, & gratias expectativas lædi & vix non planè interverti cœpit *** nova discordia & querelarum Origo penes nationem nostram nata fuit. ****

* Remuniationem *Otonis IV.* refert Raynald. ad an. 1209. ibi, illum volentes abolere ab usum, quem quidam prædecessorum nostrorum exercuisse dicuntur in electionibus Prælatorum, concedimus & sancimus, ut electiones Prælatorum liberæ & canonicæ fiant, quatenus ille præficiatur Ecclesiæ viduatæ, quem totum capitulum vel major pars vel sanior duxerit eligendum, dummodo nihil ei obftet de Canonicis institutis, eadem sponfione sese obligavit *Friedericus II.* teste eodem Raynaldo ad an. cit. *Rudolphum I.* quoque id ipsum in se recepisse & promississe testatur idem Rayn. l. cit. n. 38.

** ORDINARIOS enim non tantum per quinque prima sed per undecim adeò priora Ecclesiæ sæcula fuisse omnium officiorum & beneficiorum ecclesiasticorum collatores, nemo inficiabitur, qui

eorum sæculorum historiam perscrutatus fuerit: adeò quidem, ut nemo Romanorum Præfulum extiterit unquam, qui sese immiscuisset *extra devolutionis casum* liberæ ordinariorum collationi.

Covollarium. Sententiam igitur, *potestatem conferendi singula totius orbis Christiani beneficia jure divino summo Pontifici esse reservatam*, non amplector: tum, quia antiquissima stat disciplina & possessio penes Ordinarios, radicata in solida jurisdictione gubernandi suam diocesin in spiritualibus, quam illis immediatè contulit Christus: tum, quia de initio constat, quo beneficia Papæ reservari primò ceperint, uti ex sequentibus in propatulo erit.

*** Videlicet

A) Potestas eligendi Episcopum in capitulis duravit usque ad tempora *Bonifacii VIII.* uti constat ex *Tit. de elect. in 6. & Clem. Primò* Cathedrales Ecclesias, quæ apud Romanam tantum Curiam vacare contigissent, suæ dispositioni reservavit *Clemens V.* extrav. *et si in temporalium* inter comm. . . . Deinde verò idem *Clemens V.* earum quoque Ecclesiarum provisionem, quæ clero & populo Christiano carerent, Romani Pontificis dispositioni reservavit, *Clement. 5. de elect. . .* Postea *Benedictus IX.* extrav. *sancta Romana Ecclesia.* de elect. inter comm. statuit de quatuor patriarchalibus Ecclesiis vacantibus: *illis non posse provideri Romano Pontifice inconsulto. . .* Hinc *Joannes XXII.* extrav. *ex debito* eod. tit. inter comm. provisioni suæ reservavit Episcopales, & earum superiores Sedes, quæ apud Sedem illo vivente vacare contigerint. . . . At *Benedictus XII.* in extrav. *ad Regimen* de præb. inter comm. dispositioni apostolicæ reservavit omnes Patriarchales, Archiepiscopales & Episcopales Ecclesias tunc apud Sedem Apostolicam quomodocunque vacantes, & impostertum vacaturas. . . Denique sequentes Romani Pontifices reservationem istam extenderunt ad omnes Ecclesias Episcopales tam apud Sedem Apostolicam, quam extra curiam vacantes in *Reg. II. cancell.* his itaque reservationibus ad nihilum redacta est jus eligendi prælarum, quod habebant Capitula cathedralia, uti post alios Canonistas observat *FAGNANUS ad c. 1. de elect.*

B)

B) Reservaciones beneficiorum inferiorum 1) SPECIALES (certi alicujus beneficii in individuo vacatis vel vacaturi) natae sunt sub *Hadriano IV.* sac. XII. quem subsecutus est Alexander III. totam hujus rei seriem synoptice sistit *Espenius J. E. Un. P. II. tit. XXIII. n. VI.* ibi „ De *Alexandro III.* legitur: quod praebendam petierit ab „ Abbate S. Remigii pro certo clerico: *devotionem vestram*, ait ep. 43., *per apostolica Scripta rogantes attentius, monentes, atque mandantes, quatenus eidem clerico, divini amoris intuitu & pro reverentia B. Petri & nostra, in aliquo beneficio ecclesiastico sibi competenti, unde vitae necessaria in vestra semper devotione possit honeste percipere, liberaliter provideatis.* „ Pro alio clerico eidem Abbati scripserat ep. 7. eadem penitus „ servata forma... Ex his literis colligitur (pergit *Espenius*) quod „ tempore *Alexandri III.* preces Pontificum pro obtinendo beneficio „ alicui Clerico adjunctum haberent mandatum, MONENTES at- „ que MANDANTES ait:.. Cum vero nec his obsequerentur col- „ latores ordinarii junctae postmodum fuere literae EXECUTORIA- „ LES, queis EXECUTORES nominabantur, qui ipsos collatores au- „ thoritate apostolica ad obsequendum mandatis, interdum quoque per „ censuras urgerent... rectius haec observat *Franciscus Florens*, vir „ eruditus, & in canonibus atque historiis admodum versatus: *ab ini- „ tio*, inquit, ne collatores ordinarii gravius conquererentur, imminui „ jura sua, Pontifices non statim & primis literis vel mandato compel- „ lebant eos ad conferendum vacans vel proximè vacaturum benefi- „ cium: primò *monitorias* scribebant; quibus si non obtemperabatur, „ *praepceptorias*; si perstarent in contumacia *executorias* dedere... pro- „ cedenti verò tempore, ubi caepit hujusmodi mandatorum autoritas „ invalescere, non amplius *tres* literas diversis temporibus, sed *unam* „ tantum dederunt, *peremptoriam* appellatam, seu *unam pro omnibus*. „ Conf. c. 30. 37. 38. & 40. de rescript.

2) Reservaciones GENERALES (omnium regni vel certi lo- „ ci beneficiorum vel personarum) invaluerunt primò sub *Clemente IV.* „ qui Sedi apostolicae generaliter reservavit beneficia, quae apud „ eandem Sedem vacare contigerit c. 2. *de praeb. in 6.* quod falsò inscribi „ *Clementi III.*, prout habet Lectio communis, demonstrat *Barthelms* „ Diff. 3. p. 82. Hanc constitutionis sententiam expressius retulit si-

mūlque extendit *Bonifacius VIII.* c. 34. de præb. in 6. declarans, per beneficia apud Sedem apostolicam vacantia intelligenda esse ea sola & omnia beneficia, non tantū in ipsa curia Romana, sed & in locis eidem curiæ vicinis sive ultra duas diœtas legales non distantibus, nisi, dum defunctus curialis est, locus ejusmodi vicinus proprium defuncti domicilium extiterit, subsecutum vacare contigerit... Immediatus *Bonifacii VIII.* successor *Clemens V.* idem renovavit, additā insuper hac. Clausula: hęc reservatione nostrā & decreto ligari volumus ignovantes. extrav. 3. de præb. inter comm. Successor *Clementis Joannes XXII.* non tantū eandem reservationem renovavit, & ampliavit extrav. 4. eod. sed insuper aliam addidit. extrav. EXECRABILIS. eod. cui dein generaliorum adjecit *Benedictus XII.* in extrav. AD REGIMEN eod. Quis reservationibus ultra modum invalescentibus primavum jus ordinariorum in conferendis beneficiis non leviter læsum fuisse, nemo inficiabitur.

**** Aliarum Nationum querelas & cum Pontifice dissidia hic missa facio. quis enim ignorat querelas *Eduardi III.* Regis Angliæ ad *Clementem VI.* delatas apud *Raynald.* ad an. 1343. Neque ad reservationes istas siluisse Concilium Ecclesiæ Gallicanæ 1399. testis est *HERICOURT Loix Ecclesiast. de la reserve des benefices Chap. XI.* adde edictum *Caroli M.* Regis Galliæ apud *Barthelium* op. II. p. 235. quid in Hispania contra reservationes motum fuerit, recitat *Fleury H. E.* ad an. 1399.... Sed querulantem nationem nostram unice audiamus. Sanè hanc amarissimè conquestam esse de gravibus abutibus, qui in disciplinam Ecclesiasticam irreperant, testatur *Clerus Moguntinus* in unione quadam de an. 1372. apud *GUDENUM Cod. diplom. T. III. p. 507. seqq.* ubi hæc notabilia occurrunt:

- » propter exactiones Papales quam plurimas in his terris Clerici
- » ad magnam paupertatem redacti... à laicis perniciosam audaciam
- » sumentibus non solum Clerici & Presbyteri, sed & Prælati majores & Episcopi quasi licitè capiuntur, & in vinculis immitè
- » detenti enormiter exactionantur, ipsorum bona diripiuntur, &
- » ignibus devastantur: ipsaque sancta Sedes, & nomen Apostolicum, que semper in hac terra reverentiæ fuerant, & honoris,
- » adeò vilipensâ diffamantur, quod proinde fides Catholica magna

» va-

„ vacillar in parte, laicis videntibus Clericos & Prælatos majores
 „ per Sedem apostolicam & ejus diversarum impositionum modos,
 „ videlicet servitiorum communium decimarum Papalium, & Im-
 „ perialium procurationum, Annatarum ... ECCLESIASTICA-
 „ RUM RESERVATIONUM affligi “ &c. Singulas Nationis
 nostræ querelas exhibent notissima illa AVISAMENTA, SIGIS-
 MUNDI Imperatoris & communium S. Imperii Ordinum concepta
 apud Goldastum Constat. Imp. p. 391.

a) Aufferantur & revocentur reservationes omnium & singu-
 lorum beneficiorum tam *majorum* quàm *minorum*, quæ saltem in
 corpore juris non clauduntur, ... quòd hujusmodi reservationes fu-
 turis temporibus nullatenus per quemcunque Pontificem fiant sine
 declaratione Concilii generalis.

b) Statuat Conc. generale (Constantiense) quòd Domini Car-
 dinales habentes Ecclesiastica beneficia de facto, illa obtineant, si sal-
 tem velint, quamdiu vivunt, sicque ipsis decedentibus, vacare cen-
 seantur ipsis Ordinariis collatoribus, non obstante *C. licet.* & *C. præ-*
senti. de præb. in 6. sicut si ipsi ex Romana curia discessissent.

c) Statuatur & ordinetur, quòd in omnibus beneficiis electi-
 vis, siue sint Patriarchatus, Archiepiscopatus, Abbatia, Præposi-
 turæ, Præbendæ, Prioratus, Archidiaconatus, Archipresbyteratus,
 Decanatus, aut alia beneficia electiva inferiora, serventur jura
 de electione & postulatione in corpore juris contenta, cum omnibus
 eorum Capitulis prout posita & ab antiquo per sanctos Patres practi-
 cata sunt; quæ etiam beneficia electiva sub quacunque gratia expecta-
 tiva cadere non debeant, sic tamen quòd illæ electiones, quoties oc-
 currunt faciendæ, postquam factæ sunt, per immediatos superiores
 secundum formam juris examinentur, & canonicè factæ confirmentur,
 & quòd nullo modo liceat summo Pontifici quidpiam in contra-
 rium attentare, præterquam in electis sibi immediatè subjectis, de
 quibus habebit prohibere: vel nisi contingat quidquam in præmissis
 contra formam juris factum, aut esse quomodolibet attentatum, quo,
 sicut ad id teneretur, ita sibi liceat taliter acta vel attentata retractando
 siue in melius ordinando reformare cum potestate corrigendi vel pu-
 niendi

niendi transgressores. Conf. *VAN DER HARDT* *act. Conc. conf. T. I. p. 999.* Querelæ aliæ nationis nostræ de Gravaminibus è medio tollendis motæ sunt in Avilamentis Moguntinis de an. 1440. prostant in der neuen und vollständigen Sammlung der Reichs-Abchieden P. I. p. 166. seqq. Confer quoque Tractatum: Rechts- und geschichts-mäßige Erörterung einiger die Concordata Nationis Germanicæ betreffender Fragen. Q. III. was für Klagen und Beschwerden seynd gegen die dardurch aufgebrachte Neuerungen geführt worden. apud L. B. de Cramer Nebenstunden T. 97.

IV. Reservaciones istas exasperârunt superinductæ ANNATARUM * exactiones potissimum sub CLEMENTE V. ** JOANNE XXII. *** & BONIFACIO IX. **** atque alias Nationi nostræ extorserunt querelas. *****

* Annata gneratim denotat certam portionem vel fructuum vel illorum valoris juxta canones & pacta ex beneficiis Romano Pontifici pendenda; quatuor Annatarum species observat VAN ESPEN P. II. T. XXIV. c. IV. n. 13. seq. videlicet 1) *proprie dictam.* 2) *Servitium Commune.* 3) *Servitia minuta.* 4) *Quinquennium* pro quorum intellectu eundem consule. Item ZALLWEIM T. III. p. 242. aliam divisionem notat THOMASSINUS P. 3. l. 2. c. 58. in *antiquissimas, novas, & novissimas.* ZALLWEIN l. cit. p. 244. Hic potissimum Annatarum origo investiganda venit: sunt, qui eam à *jure regalium* deducunt, uti de LUDÉWIG *Diss. de annat. c. 1.* alii ab *Inthronistico* sive *Emphanistico* Justiniani, de quo *Nov. 123.* & *Nov. 56.* recentiores plerique ad ætatem JOANNIS XXII. reducunt. ESPENIUS l. cit. n. 18. inquit. Annatarum originem plures referunt ad JOANNEM XXII. in *extrav. 11. de præb. inter comm.* ubi reservat Sedi apostolicæ fructus & proventus primi anni beneficiorum vacantium inferiorum Episcopatibus & Abbatibus in verbis: *Præsertim cum Archiepiscopales & Episcopales Ecclesie ac regulares Abbacie ab hujusmodi solutione fructuum in dictis literis eximantur.* ... ob hanc exceptionem, & quia suam reservationem ad triennium restrinxit, credunt alii, huic Pontifici *originem*

nem Annatarum tribui non posse, sed earum Authorem esse BONIFACIUM IX. qui an. 1392. durante schismate, ingravescentibus rei pecuniaræ difficultatibus, ob continuos armorum fragores sanxit: *ut redigendorum ex omnibus sacerdotiis, quæ à Sede apostolica conferrentur, vestigialium, quæ primo labente anno obvenirent, dimidia pars in fiscum pontificium inferretur.* Conf. RAYNALD ad an. 1392. qui & ad an. 1399. refert verba THEODORICI A NIEM, quibus testatur hunc Pontificem primos fructus unius anni Camera reservasse... Id mihi omnino indubium est, occasionem Annatarum Pontificiarum extitisse sic dictas *Annatas Episcopales* testante id ipsum THOMA DE WALSINGHAM in *Hypodigmatibus Neustice* ad a. 1305. qui de CLEMENTE V. ita scribit: „Do-
 „ fructus sibi per totam Angliam reservavit, inductus per avaritiam Episcoporum Regni Angliæ postulantium primas vacationes
 „ per annum in suis Diocesisibus sibi concedi; nempe summus Pontifex advertens, quia, quod petit inferior, postulare potest &
 „ superior, appropriavit sibi ipsi omnes proventus de primo anno
 „ vacantibus Ecclesiis per totam Angliam &c.“ Conf. cl. DÜRR *Diff. de annis carentiæ* p. 31. & seq.

** Nemo ante CLEMENTEM V. fructus vacantium Ecclesiarum sibi reservavit, nec ulla in Decretalibus GREG. IX. & BONIFACII VIII. earum fit mentio, quin potius posterior clarè edixerit, proventus Ecclesiarum vacantium successoribus reservandos, aut Ecclesiæ illiusque necessitatibus impendendos: sed neque CLEMENS V. annatas universales statuisse legitur, quia pro Ecclesia Anglicana tantum, & quidem ad biennium.

*** Hic ad subveniendum Ecclesiæ Romanæ necessitatibus ulterius processit, ac per universam Ecclesiam fructus primi anni omnium intra triennium vacaturorum beneficiorum, non electivorum, scilicet Præbendarum canonic. Ecclesiarum Parochialium & Capellarum sibi reservavit; prout patet ex c. 2. *de præb. inter comm.*

**** A tempore hujus Pontificis qui Annatas non tantum sancit perpetuas, sed & ad Episcopatus & Abbatis extēdit. (vide supra) usque ad tempora Concilii Constantiensis Prælati & Canonici Ecclesiarum Cathedralium & Collegiarum debebant solvere Annatas pontificias, seu medias primi anni fructus. Conf. cl. *Dirr* l. cit. p. 36. Ill. ab HONTHEIM H. D. T. II. p. 525. & 526.

***** Velur videre est ex unione Cleri Moguntini apud GUDENUM l. cit. n. III. patet quoque ex avisamentis Constantiensibus apud GOLDASTUM l. cit. confer quoque relationem JOANNIS DE BACHENSTEIN facta coram EUGENIO IV. apud *Harduin.* p. 1509. testatur porro de querelis JACOBUS WIMPHELINGIUS in *replicis ad Æneam Sylvium apud Goldastum alter Reichs-Abschied und Handlungen* p. 57. ita inquit: *Germaniam ergo benignissima nostra mater & sacrosancta Sedes apostolica (apud quam summa constantia, summa veritas, summa religio) hac saltem pietate largitionumque moderatione dignetur, ut Archiepiscopis nostris & Episcopis intra paucos Annos à vita hac misera sublatis mitius elementiusque cum successoribus agatur. Quod enim illi præstant, id ipsum plerumque à miserrimis agricolis & civilibus, cleroque (maximè rurali) corrāditur & emungitur, quo per sepe Patres familias pro liberis educandis, ipsique sacrificuli, quorum beneficia nonnunquam opulentissimis incorporata sunt, pro vita sustentanda opus haberent: ne seditio tandem vulgi sæpè hâc de re murmurantis (ut bis auribus Deum testor audivi) in ecclesiasticos suboriatur. Plus tamen æquo gravamina ista exaggerant protestantes, uti GEORGII Tr. de grav. Nat. germ.: quos refutat BARTHELIUS opus II. *Diss. de auth. Pallii.**

V. Convocato itaque Concilio Constantiensi * Præsules Germaniæ in eo præcipuè laborarunt, ut querelis suis salutare daretur remedium; ** quare placuerunt tandem a. 1418. inter Martinum V. & Nationem CONCORDATA QUINQUENNALIA *** per quæ Nationi datum fuit aliquod querelarum remedium. ****

* Equi-

* Equidem in Concilio Pisano ad reformationem disciplinae attentè oculos suos convertebant Patres, ceu in sess. 16. palam declarant; iis conformiter etiam neo-electus ALEXANDER V. quoad aliquot saltem capita abusuum medelam sess. 22. & 23. proposuit: Verùm quia hic neò Pontifex non ab omnibus, & præcipuè non à Rege Germaniæ in hac qualitate agnoscebarur, hinc initium hoc reformationis disciplinae ad aliud Concilium remitti oportuit continuandum: Concilium itaque Constantiense erat illud, in quo maximo cum studio hoc in negotio laborandum videbatur.

** Sanè quaerendi remedii ergo Deputati Nationis nostræ insigni cum profectu abusus, eorūque remedia enucleabant, & ad sanctionem generalem Concilii dirigebant gravamina sua una serie complexa in AVISAMENTIS CONSTANTIENSIBUS sub initio an. 1418. exhibitis. vid. supra n. III.

*** Nempè MARTINUS V. integræ reformationis executionem ob causas quas PLATINA in vita ejus refert, in aliud tempus distulit: usus itaque fuit idem Pontifex provisorio & interimistico modo, ut ad tempus satisfaceret Nationis nostræ querelis: quare cum eadem inuit quandam Concordiam in quinque annos, Pontificatus sui anno primo. Conf. FLEURY ad hunc annum. Eorum Concordatorum duplicem formam refert editor Diplomaticus DUMONT Corps Diplom. Tom. II. P. 2. p. 109. unam ex MS. Cæsareo Vindobonensi: alteram ex LEIBNIZIO per Joannem Cardinalem Ostiensem bullariter extensam.

**** Articuli ibi conventi inter alia quoad substantiam hæc continent:

a) In Ecclesiis Cathedralibus & Monasteriis apostolicæ Sedi immediatè subjectis instituendas electiones Canonicas, factasque ad apostolicam Sedem deferendas, ab eaque confirmandas: sin minus canonicè fiant, aut infra tempus in constitutione NICOLAI III. quæ incipit: *cupientes*, definitum non præsententur, Ecclesiis à Papa providendum.

b) In reliquis monasteriis apostolicæ Sedi non subjectis, nec Romanam

nam eundem, nec confirmationem Romani Pontificis expectandam.

c) De solis monasteriis Monialium exemptis Papa disponere possit, sed per commissionem in partibus.

d) Pontifex beneficia ecclesiastica alternis duntaxat vicibus cum legitimis collatoribus distribuatur.

e) Nisi spatio trimestri à die notæ vacationis Papa vacans beneficium contulerit, dispositio ejus Ordinario Collatori vindicanda sit.

f) In Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis Nationis Germanicæ sexta Canonicarum & Præbendarum pars Doctoribus, Licentiatis, artiumque liberalium Magistris assignetur.

g) Ecclesiæ parochiales, in quibus duo communicantium millia numerantur, solis itidem Doctoribus & Licentiatis Theologiæ, Juris Canonici vel Civilis aut Baccalaureis Theologiæ committantur.

h) Negotium Annatarum examini Commissariorum subijciatur, ut taxæ fiant justæ.

i) Nullæ causæ Romam devolvantur, nisi quæ naturâ suâ & jure ibi ventilandæ.

k) Simonie Crimen omnino proscribatur. &c. Conf. VANDER HARDT T. I. p. 1055.... Ceteri interim abusus ad futurum Concilium reservati fuere.

VI. Ut pax tandem ex integro inter Nationem nostram & Sedem apostolicam effloresceret, atque è medio tollerentur abusus singuli, novum BASILEÆ * coaluit generale Concilium ** cum à novis ejus occasione exortis turbis *** tum à Decretis suis famosissimum. ****

* Equidem quinquennio designato ad exitum vergente aperiebatur Concilium *Papæ*, quod mox ob pestem ad *Senarum* civitatem

tem translatum, ibidem negotium reformandæ disciplinæ volebat assumere; verum ob impedimenta varia Concilium hoc *Senense* sperato caruit successu; unde reformatio Ecclesiastica ad Concilium aliud Basileæ intra septennium celebrandum debebat remitti. Conf. Bulla MARTINI V. apud RAYNALD. a. 1424. n. 4.

** Concilium hoc pluribus Theologis malè audit, sunt enim, qui illud de ferie generalium Conciliorum planè expungant: sunt, qui illud partim approbatum, partim reprobatum esse volunt: dum edita fuit Romæ an. 1608. Collectio Conciliorum, calenter disputatum fuit, an inter ea sit locus dandus Concilio Basileensi... Fuere in Concilio Tridentino, qui indignabantur auctoritatem ejus allegantibus... qui nigrè magis notari amat hoc Concilium, adeat *Anti-Febronium Italum* edirum a. 1772. T. II. Diff. IV. c. IX. p. m. 281.

Additio. Quanquam Oecumenicitatem hujus Concilii pro totâ Ecclesia, approbationem & acceptationem Universalem non agnoscam: ubi enim locorum apertè constat de positiva approbatione omnium decretorum vel ab EUGENIO vel à NICOLAO facta? Germanis tamen refrenatio memoriæ quoad certa decreta hujus Concilii, atque diligens actorum ejus perlectio est prorsùs commendanda: tum propter intimum eorum nexum cum Nationis nostræ Concordatis, tum propter solennem eorundem acceptationem atque Sedis apostolicæ pro Natione nostra approbationem, agnoscente id pridem Rmo ZALLWEIN O.S.B. T. II. p. 310. ubi inquit: „in ea synodo actum fuit de regendis finibus jurisdictionis & jurium Pontificiorum, de tollendis gravaminibus ab omnibus fere nationibus contra Pontifices propositis & oblati, de gratis expectativis abolendis, reservationibus restringendis, annatis prorsùs cassandis, appellationibus ad Curiam Romanam coercendis, ex quibus maxima sanè sequi debuit immutatio in jure Ecclesiastico... ex hac ulterius synodo Originem traxit Sanctio pragmatica Gallicana, & inde securum Concordatum Gallicum: huic potissimum synodo debemus nostra Concordata Germaniæ... quod alibi jam monuimus, iterum iterumque monemus, nempe ut in pervolvendis hujus aliarumque mox præcedentium & subsequen-

nium synodorum actis finis solliciti, quia ex his præcipuè jura singularia nostræ Germaniæ sunt addiscenda, hucusque ille.. utcumque vir iste eruditissimus evolenda cupierit ac monuerit synodi hujus acta & decreta: ea tamen inter Germaniæ nostræ Concordata referre hæsitavit. *sed de hoc in sequentibus.*

*** Juvat hic celebris hujus Concilii fata & natus tum temporis turbas brevi synopsis dare: Prima sessio habita 14 Decemb. 1431. ubi prælectis statutis variis, videlicet decreto Concilii Constantiensis sess. 39. de celebratione Conciliorum atque Decreto Martini V. unà cum ejusdem bulla, quibus civitas Basileensis pro Concilio mox celebrando destinabatur, propositæ sunt causæ sex suadentes hujus Concilii celebrationem. 1) Ut hæreses extirparentur. 2) Ut omnes Christiani populi ad unionem Ecclesiæ Catholiciæ reducerentur. 3) Ut ea, quæ Orthodoxæ fidei veritates spectant, edocerentur, 4) ut bella inter principes Christianos exorta sedarentur, 5) ut Ecclesia reformaretur in *capite & membris.* 6) Denique ut verus Ecclesiæ disciplina, quantum fieri posset, revocareretur. Verùm EUGENIUS non multo post variis de causis illud dissolvere meditatus est, aliudque Concilium indicere Bononiam, cui ingenti sese aesta opposuere PP. Basileenses, eoque sunt progressi, ut 30 April. 1432. sess. 3. Eugenium & Cardinales ad causam coram ipsis dicendam evocarent: post multas gravesque utraq; ex parte concertationes ad annos circiter duos protractas tandem EUGENIUS SIGISMUNDI Imperatoris operâ cum Concilio in gratiam rediit a. 1534. sess. 16... Concordia hæc per annos ferme quinque perstitit, quorum intervallo Concilium legitime continuarum fuit: verùm cum in sess. 25. sat multi Patres Conc. Basileense concluderent approbante summo Pontifice, alii verò Patres sese huic conclusioni opponerent, novâ erupit discordia; Basileenses denuò in jus vocârunt EUGENIUM, atque ad electionem novi Pontificis, deposito Eugenio, procedere non dubitabant. vide FLEURY H. E. T. XXVII. per totum.

Additio 1. Hic præterire vix potui quid sub finem a. 1439. præstitit celeb. PANORMITANUS proprio nomine *Nicolaus Tudesco* natione Siculus, olim Abbatie Ordinis S. Benedicti Panormi Abbas, po-

postea ejusdem civitatis Archiepiscopus: is tractatum scripsisse atque triplicem quaestionem adfirmasse ac probasse dicitur. 1) *An Basileense Concilium verè fuerit Oecumenicum?* 2) *An Basileense Concilium potestatem legitimam ipsi Eugenio citandi, & processum contra eundem faciendi usque ad depositionem inclusivè habuerit?* 3) *An de facto Basileense Concilium contra Eugenum iuste processerit tam citando quam deponendo?* & praefatus scriptor synodum in nullo iustitiae leges violasse tenet, de hoc tractatu *BELLARMINUS I. de script. Eccles.* haec habet: *Ego certè inter ejus opera variarum editionum Librum illum nusquam reperi.* Verùm tractatum istum lego in ejusdem operum ultimo Tomo editionis Lugdunensis. a. 1531. vidi quoque illum in alia bonae tractatum istum summa integritate ac insigni prorsus fide & sermonis puritate Gallicè reddidit a. 1697. argumento quoque à styli similitudine criticis usitato constat verum *Panormitanum* parum esse. quid ergo de eo sentiam? R. Fuisse summae inconstantiae virum, qui postquam trinà vice defensionem *EUGENII* contra PP. Basileenses suscepisset, teste *FLEURY T. 27. p. 489. 502. 509.* tandem ad PP. Basileensium castra politicis de causis transiit: mutasse tamen ex post mentem suam inde liquet, quòd ad calcem suorum operum differtis verbis contrarium asserat.

Additio 2. Quid verò inter enatas istas multiplices turbas egit Germania nostra? placuit eidem neutralitatis via, neque *EUGENII* neque PP. Basileensium sectando partes: „Edicimus & protestamur, „verba sunt compromissae unionis S. R. J. Principum Electorum apud „*MÜLLER im Reichs-Rags Theatro p. 31.*, ac invicem bonà fide „promittimus, quòd nullam partem adversus alteram de praesenti „quomodolibet fovere proponimus, qui nimo, siquae mandata, processus vel edicta, tam ab ipso Domino nostro Papa, quam à S. Basileensi Concilio ad nos aut subditos nostros emanare contigerit, „quascunque penas continentia, nos propter dubium probabile & „ad praesens indiscussibile animos nostros suspensos retinebimus, ne „ulli parti adversus alteram favere videamur, & in sola ordinaria „jurisdictione circa praefatorum tam Papae quam Concilii supremam „potestatem, Ecclesiasticae politicae gubernacula per Dioceses & ter-

» ritoria nostra sustentabimus, donec Romanum Pontificem elige-
 » mus, nosque una secum de viis & mediis aptioribus pertractemus,
 » quibus supradicta discordia inter præfarum Dominum nostrum Pa-
 » pam & sacrum Basileense Concilium tollatur è medio. FLEURY
 l. cit. p. 360. & 380.

**** Quam plurima in eodem edita fuisse decreta reforma-
 toria, salutaria, pro abolendis gravaminibus perquam idonea, ne-
 mo abnegabit, qui acta ejusdem Concilii evolverit. Etsi tamen
 Natio nostra eadem decreta sibi summè proficua agnosceret, ne-
 latum tamen unguem eapropter à Neutralitate sua se dimoveri si-
 vit, qualitercunque Patres Basileenses eandem sollicitarent.

VII. Germania nostra suæ erga Sedem apostolicam obedientiæ
 memor à partibus Patrum Basileensium stare nolens, per-
 spexit utilitatem imo necessitatem recipiendi *nonnulla Basile-
 ensia Decreta*; Hinc an. 1439. die 26 Martii Moguntiaë,
 erecto solenni Instrumento publico eadem acceptavit cum
 nonnullis moderationibus. *

* Instrumentum acceptationis Decretorum in elencho Conci-
 liorum Mog. an. 1761. appromissum, ann. demum 1763. editum
 est in libello sub rubro: *Concordata Nationis Germaniæ integra.* an.
 1771. cum additamentis recuso & hoc an. 1773. continuato. Inter
 decreta autem Basileensia à Germania acceptata sunt ista: Primo:
 Decretum per sacrum Constantiense Concilium factum, & per sa-
 crum Basileense Concilium renovatum, *de auctoritate & potestate
 sacrorum generalium Conciliorum, temporibusque & modis eadem con-
 vocandi & celebrandi,* quod est primæ Sessionis. & incipit: *Fre-
 quens generalium Conciliorum celebratio agri dominici præcipua cultura
 est.* Item Decretum de *Electionibus* duodecimæ Sessionis, quod
 incipit: *Sicut in constituendo domo præcipua est Architectoris cura.*
 Sed quia lex sic clare condi non potest, quin aliquam possit reci-
 pere dubitationem, petimus quatenus sacrum Concilium decla-
 rare

rare dignetur, quod electiones Pontificum & Abbatum fiant servata forma in hoc decreto tradita, quod in cæteris inferioribus dignitatibus electivis quibuscunque sufficiat modus & forma juramenti in eodem decreto expressi, cæterum statuere dignetur sacrum Concilium, quod promovendus per Papam secundum quandam clausulam hujus decreti, quæ incipit: *nisi ex magna* &c. remittatur consecrandus, aut benedicendus ad suum superiorem immediatum, nisi forsitan talis promovendus fuerit præsen: in Romana Curia, quo casu nihilominus remittatur, ut hujusmodi suo immediato superiori præstet debitum juramentum, quodque etiam confirmatio electionum fiat per immediatum superiorem, ad quem spectat jus confirmandi, & si ipse sine causa rationabili confirmare distulerit, seu recusaverit, mediatu superior desuper adiri poterit; insuper, quod etiamsi contingat provisionem per sacrum Concilium Domino Papæ non fieri, nihilominus electiones secundum formam hujus decreti, & supra declaratam valeant fieri, & robur obtineant, neque propterea, quod sibi per sacrum Concilium provisum non fuerit, quovis modo valeant impediri. Item decretum decimæ quintæ Sessionis DE CONCILIIIS SYNODALIBUS & PROVINCIALIBUS observandum, quod incipit: *Pridem hæc sancta Synodus quodam* &c. Item decretum decimæ nonæ Sessionis de *Judeis & Neophytis*, quod incipit: *Salvatoris nostri Jesu Christi sequens vestigia* &c. Item omnia saluberrima decreta vicecimæ Sessionis, quorum primum disponit de *publicis Concubinariis*, & incipit: *Quicumque Clericus cujuscunque status, conditionis, religionis, &c.* Secundum de *modo communicandi his, qui dicuntur excommunicati, suspensi vel interdicti*, & incipit: *Ad vitanda scandala* &c. Tertium de *modo & forma ponendi interdictum in loco, & divina resumendi*, & incipit: *Quoniam ex indiscreta* &c. Quartum de *modo appellandi vel non appellandi ante sententiam*, & incipit: *ut lites citius terminentur* &c. Similiter omnia Decreta vicecimæ primæ Sessionis quorum primum tollit ANNATAS: circa hoc tamen decernentes sacrum Concilium declarare, quod non intendit per hoc Decretum prohibere, quin licitè exigatur & solvatur, si quid tempore receptionis beneficiati solitum sit solvi Fabricæ, vel pro Ornamentis Ecclesiæ vel simili casu, ad usum tamen divini cultus, &

non ad privatum commodum personarum convertendum. Secundum Decretum vicesimæ primæ Sessionis disponit de *pacificis possessoribus non molestandis*, & incipit: *Quicumque non violentus &c.* Tertium docet, quomodo divinum officium sit in Ecclesia celebrandum, & incipit: *Si quis Principem seculi &c.* Quartum ostendit, quo tempore debet quisque esse in choro, & incipit: *Qui in matutinis &c.* Quintum, qualiter extra chorum horæ Canonice sunt dicende, & incipit: *Quoscunque etiam &c.* Sextum de his, qui tempore divinorum vagantur per Ecclesiam, & incipit: *Quicumque in Ecclesia &c.* Septimum, quod tabula pendeat in choro, & incipit: *Ut cuncta in domo Dei ordinate &c.* Octavum, quod in Missa compleatur Credo, & quod non basse legatur Missa, & incipit, *Abusum aliquarum Ecclesiarum.* Nonum de pignorantibus cultum divinum, & incipit: *Abusum illum cultui div.* Decimum de Capitulis tempore Missæ non tenendis. & incipit: *Prohibet hæc sancta Synodus.* Undecimum de spectaculis in Ecclesia non faciendis, & incipit: *Turpem etiam illum.* Similiter decretum de numero & qualitate Cardinalium, de quo in vicesima tertia Sessione, & incipit: *Cum summo Pontifici.* Item Decretum ejusdem vicesimæ tertiæ Sessionis de electione cassanda, ex qua turbari posset Ecclesia, & incipit: *Licet dudum hæc sancta Synodus.* Item Decretum ejusdem Sessionis, per quod reservationes tolluntur, & incipit: *Et quia multiplices.* Circa hoc tamen dignetur sacrum Concilium jus Commune renovare, quod Papa hujusmodi beneficia in dicto Decreto sibi reservata conferat infra spatium unius mensis, alioquin ordinarii conferre valeant, quodque provisi à Papa infra quatuor menses ordinarii suam provisionem sub poena amissionis juris insinuare debeant. Item Decretum ejusdem Sessionis tollens Clementinam. litteris, de probatione, & incipit: *Licet in Apostolici.* Insuper Decretum tricesimæ Sessionis de Communione Sacramenti Eucharistiæ, & incipit: *Ut lucidius videatur pro declaratione.* Item Decretum de Collationibus beneficiorum in tricesima prima Sessione, & incipit: *Placuit divine pietati;* cum aliis Decretis de qualificationibus & ordine promovendorum loquentibus. Supplicatur tamen sacro Concilio, ut declarare dignetur, quod vigore horum Decretorum non intendit tollere inferioribus ordinariis tempus Lateranensis Concilii quodque ante ipsius lapsum

non

non habeat locum præventio; cæterum, quod in natione nostra in gratis, quas Dominus Papa adhuc facere habet, præferatur Theutonicus non Theutonico in Ecclesia Theutonicali, præsertim Parochiali. Similiter ultimum Decretum tricesimæ primæ Sessionis disponens *de causis & appellationibus* &c. quod incipit: *Ecclesiastica sollicitudinis studium* &c. Cæterum Decreta, quæ simpliciter sunt acceptanda, simpliciter acceptamus, alia cum suis modificationibus & declarationibus sub spe, quod per sacrum Concilium approbentur & decretentur, acceptamus sic modificata & declarata.

Additio. Tria circa hæc decreta Concilii Basileensis 26 Martii an. 1439. Moguntia in amplissimo Regis Romanorum & Principum Imperii &c. Conventu acceptata novissimè mota fuere dubia:

Primum: An verum, legale, & genuinum horum decretorum exemplar existat?

Alterum: An alicujus authoritatis, valoris ac ponderis sint hæc decreta?

Tertium: Utrum deducta fuerint in usum?

Ad hæc respondit nuperrimè *Cl. WURDTWEINIUS Archiepiscopi Moguntini officialis Vir de re Literaria ac Diplomatica meritissimus, in suis subsidiis Diplomaticis Tom. 2. an. 1773. p. 332.* Ad primum: Originale & authenticum exemplar acceptationis Decretorum in Archivio Moguntia asservatur. Aliud Originale authenticum & priori per omnia simile repositum extat inter chartas insignis Ecclesie Collegiate B. M. V. ad Gradus Moguntia; sed qua ratione & via ad hanc Ecclesiam devenit? R. Theodoricus Ebbracht ejusdem Ecclesie Canonicus ipsi actu acceptationis præsens ut Orator Alberti II. Romanorum Regis facillè potuit hoc diplomate Chartarium B. M. V. ad Gradus ditare & exornare: aliam viam indigirat Bulla Eugenii IV. N. IX. subjuncta, qua Archiepiscopo Moguntino THEODORICO hujusque successoribus concessa facultas declarandi Decreta Concilii Basileensis acceptata, & super iis dandi testimoniales: Nominatus enim in ea Præpositus B. M. V. ad Gradus Joannes de *Lysura* (ad Mosellam) per plures annos Basileæ negotia Concilii pertractavit, eidemque Pontifex

tifex in commissis dedit, ut, quodsi Archiepiscopus Moguntinus super acceptatione decretorum ac possessorum pacificatione literas testimoniales ac declaratorias expediri fecerit, easdem literas ipse Praepositus & sui in Dignitate successores cum aliis in Bulla designatis sigillis suis corroborarent pro existentia ergo acceptationis Decretorum fati superque comprobanda sufficit exemplar sub sacro deposito & custodia Archivii Imperialis: uti & alterum in Ecclesia ad Gradus Moguntiae asservatum: allegat quoque aliud exemplar RAYNALDUS Baronii continuator T. XVIII. anal. Eccles. p. 212. existens in MS. Codice Vallicellano lit. B. n. 19. p. 10. ad 14. Quodsi quoque Archivaria eorum, qui acceptationi intererant, curatius excuterentur, non dubitarem, quin plura exemplaria prodirent.

Occasio secundi dubii inde orta videtur, quod nigris nimium notis adumbratum sit Basileense Concilium, eo quod tandem in conciliabulum defierit: sed ratio ista penitus infirmatur: quis enim somniavit unquam decreta ista, prout hujus Concilii sunt, obligare? aliter longè se res habet: considerantur decreta ista ut novae leges fundamentales Ecclesiae Germanicae salutare & proficuae, quae in conventu Moguntino salvis modificationibus acceptatae & à summo Pontifice comprobatae fuerunt.

Quod verò tertio Decreta saepissimè nominata suum sortita fuerint effectum, Eugenii IV. Bulla supra cit. & N. IX. subnexa indicat: testantur quoque statuta synodalia Theodorici Archiepiscopi Moguntini de an. 1451. cujus caput primum ita sonat: *Primo Synodus sancta acceptat ordinationem sive decretum sacri Basileensis generalis Concilii de Provincialibus & Diocesanis Conciliis celebrandis editum ac dudum per nationem nostram acceptatum in antea practicari & observari praecepit ... Tenor verò statuti Basileensis Concilii ... est talis: „ Sacrosancta generalis „ Synodus Basil. in Spiritu S. legitime congregata universalem Ecclesiam representans ad perpetuam rei memoriam. Pridem haec sancta Synodus quoddam saluberrimum promulgavit decretum pro stabilitate & robore generalium Conciliorum, quorum frequens celebratio praecipua & agri Dominici cultura, verum cum ad eandem culturam non dubium sit pertinere Episcopales Synodos & Concilia provincialia &c. „ Huic Concilio provinciali intererat*

Nico-

Nicolaus tit. S. Petri ad vincula Cardinalis, & apostolicæ Sedis legatus, qui constitutiones ejusdem sic confirmavit: *Quoniam captas conclusiones per vos Romanum in Christo Patrem Dominum Theodoricum Archiep. Mog. consentientibus Comprovincialibus vestris legi audivimus & eas reformationi, quam querimus, judicavimus plurimum profuturas ipsas ... ratas & gratas habentes auctoritate Apostolica nobis tradita in Dei nomine confirmamus &c.* Extant quoque plures Synodi Diocesanae quæ alterumve decretum ex acceptatis pro temporum ratione & circumstantiis innovarunt.

VIII. Neutralitate istâ ad sex annos usque protractâ, ne malefacti contra centrum unitatis prodirent effectus, Electoralis unio Francofurti de an. 1446. ostium redeundi ad positivam obedientiam aperuit, Eugenium nempe pro legitimo Pontifice agnitura, dummodo decreta Basileensia servaret, & nonnulla alia Nationi indulgeret. *

* Petitum nempe fuit 1) ut in uno sex Germaniæ nominatorum locorum mox Concilium convocaretur. 2) Ut professio potestatis, auctoritatis &c. generalium Conciliorum militantem Ecclesiam representantium per Oratores apostolicos facta literis apostolicis approbaretur. 3) Ut nationi Germanicæ super suis gravaminibus opportunè provideatur. 4) Ut quæ in præjudicium duorum Principum Electorum *Colonienfis* Theodorici Comitis à Moers, & Trevirensis Jacobi à Sireck acta sunt revocentur & in pristinum statum redigantur. FLEURY ad an. 1446.

IX. Quare anno 1447. Germani Legationem ad Eugenium IV. Romam destinârunt, Nationem ad ejus obedientiam reddituram esse, ubi petitis suis & acceptatis annueret: auditâ quoque Legatione EUGENIUS postulata concessit * atque specialibus constitutionibus desuper editis approbavit. **

* Id potissimum factum fuit operâ *Aeneae Sylvii S.R.E. Cardinalis atque Joannis de Lysura* (a) Praepositi B. M. V. ad Gradus Moguntiae teste *GOBELLINO Comment. Lib. 1. Pii II. pag. 13.* apud *MÜLLER Reichs-Tage Theatro p. 347.* Confer quoque *HÄBERLIN allgemeine Reichs-Historie achter Band p. 10.* & seqq.

(a) Hic **JOANNES DE LISURA** pro more aevi ita dictus, quia Lisurae ad Mosellas, quae est in Territorio Trevirensi Praefectura Witlicensis pagus, erat oriundus, fuerat inter viros Germaniae eruditos tempore Concilii Basileensis celebris admodum, & strenuus ab initio Jurium & libertatum Ecclesiae germanicae vindex, Theodorico ab Erbach Archiepiscopo & Electori Mogunt. à Conciliis Ecclesiasticis, & ejus in Spiritualibus Vicarius generalis: a. 1434. Romam ad Eugenium IV. Pontificem missus ad petendum pallium Archiepiscopale testante Bullâ papali in in L. B. DE GUDENUS *Cod. Diplom. T. IV. p. 216. n. XCHI.* ad tollendum dissidium inter Eugenium IV. & Patres Concilii Basil. enatum a. 1438. ab eodem Electore destinatus fuit legatus ad Concilium Basil. restantibus litteris Electoralibus eodem Anno ad Capitulum Collegiatæ B. V. ad Gradus Moguntiae datis apud alleg. **GUDENUM** l. c. p. 239. & quidem ea ex causa, quod *hucusque in hujusmodi negotiis pro nobis in sacro Basiliensi Concilio orator extitit, sibi que materia dissensionis hujusmodi competenter nota sit.* Habuit Joannes de Lisura partem præcipuam *Avissamentorum Mogunt.*, acceptationis *Decretorum Concilii Basil. à Germanis factæ, Neutralitatis Germanorum tempore schismatis, stabilitæ Unionis Electoralis de a. 1446., Concordiæ cum Eugenio IV. Pontifice initæ, & denique Concordatorum Aschaffenburg. de a. 1448. Conf. summa Conciliorum Basil., Florent. &c. authore AUGUSTINO PATRITHIO a. 1480. conscripta in HARTZHEMII Conc. Germ. T. V. p. 852. notatu autem digna sunt, quæ de illo scribit AENEAS SYLVIUS in Historia *Friderici III. Imper. in KOLLARI Anekdoris Vindob. T. II. col. 114. Joannes de Lisura federis* (scilicet quod inter 6 Electores excluso Bohemo initum fuerat, seu *Unionis Electoralis de a. 1446., quæ legi potest in MÜLLERI Reichs-Tage Theatro Friderici V. p. 248.)* & *Electo**

*Etor & Defensor Moguntinum in sententia tenebat, cūque res diu
 inutiliter tractaretur, ad pecuniam tandem recurrere oportuit, cui
 rare obediunt aures, hæc domina curiarum est, hæc aures omnium
 aperit, huic omnia seruiunt, hæc quoque Moguntinum expugnavit,
 non quòd ipsi quicquam promissum fuerit, sed inter quatuor ejus con-
 siliarios duo millia florenorum rhemensium erogata sunt, quæ bono
 animo Cæsar (Frid. III.) solvit, ne se spreto Electores ad partes
 Concilii (Basil.) Felicitæ declinarent, quam summam Nicolaus (sci-
 licet quintus Pontifex) postea per Æneam Friderico remisit. Deinde
 describit ÆNEAS SYLVIUS, quâ ratione legatio ab Imperatore
 & Electoribus Roman missa fuerit ad Eugenium IV. Pontificem
 eo fine, ut si Norulas ab Ænea Sylvio compositas acceptaret,
 obedientiam nomine Nationis german. præstarent, ac pergit:
 Joannes de Lisura jam mutatus erat, & in Legatione Moguntini
 venit. nec defuit liberalitas Pontificia erga Joannem de Lisura
 post condita Concordata Aschaffenburg., dum non solum crea-
 tus fuit Præpositus Collegiæ ad Gradus B. M. V. Moguntia, cuius
 antea saltem erat Canonicus, sed & dum obiit a. 1453. in
 crastino S. Catharinae (26 Nov.) in mensè Papali Moguntia D.
 Joannes Flach de Schwartzenberg Cantor Ecclesiæ Cathedr. Spi-
 rensis, & Custos Metropolitanae Moguntinae, huic ex collatione
 Apostolica in Præbenda, Spirensi, in Cantoria autem, cujus col-
 latio ad Episcopum Spirensensem pertinet, dubio procul accedente
 Episcopali consensu successit. a. 1455. usq. Sanct. Jörgen Abend
 (22 Aprilis) unâ cum Swicardo de Sickingen Præfecto Bretthei-
 mensi in causâ quadam arbitrum egit, & laudi hæc sunt initialia:
**Ich Johan von Lisuer in Geistlichen Rechten Doctor, Probst
 zu unsern Frauen zu Menge und Senger der merern (Cathedr-
 dralls) Scifste Spier 26.** in Codice antiquo Ecclesiæ Cathedr.
 Spir., cui novarum Regularum Chori nomen est inditum, legitur:
 ad prandium in propinatione Episcopi Presbyterorum Joannis Evan-
 gelistæ (qualis Moguntia adhuc est in usu, diciturque Chorepis-
 copus) legavit Magister Joannes de Lisura Cantor 1 flor., qui com-
 paratus est cum XX. Florenis a. MCCCCLXV. obiit vir hic me-
 moriâ dignus a. 1459. die 27 Augusti, prout testatur NECRO-
 LOGIUM Ecclesiæ Cath. Spir., ubi hæc sunt annotata: Anno*

Domini MCCCCLIX. die S. Ruffi (XXVII Aug.) obiit Magister Joannes de Lysura Cantor hujus Ecclesiae. Tumulum sibi elegit in Carthusia Moguntina, dubio procul ex ratione, quod per tempus inclinavit in partes Felicis V., qui Eugenio IV. fuerat oppositus à Concilio Basil. & more Carthusianorum cremiticam duxerat vitam & lapis sepulchralis, qui tegit ejus cineres adhuc hodie conspicitur in Ecclesia Carthusianorum Mogunt. & quidem in Capella B. V., ubi legitur hæc inscriptio: An. Dni MCCCCLIX die XXVII Augusti obiit Venerabilis Pater Dominus Joannes de Lysura Præpositus B. M. ad Gradus Moguntiae. Biographia hæc, ad quam per transennam deducti sumus, cum Anekdotis relatis de præcipuo nostrorum concordatorum artifice eò gratior erit litteratis, cum exinde aliquod Concordatorum Ænygma luce quædam perfundatur; de cætero quia Joannes de Lysura opem litterariam præstitit Nicolao Cusano Cardinali & Episcopo Brixinensi origine pariter Trevirensi in nota controversia cum archiduce Austriae Sigismundo, sic adversarii de illis lepidum illum composuerant verbum: Cusa & Lysura pervertunt singula jura.

** Bullam restitutionis duorum Archiepiscoporum vide in *Lib. Concord. Nat. Germ. T. 1, p. 138.* Bulla confirmationis Decretorum acceptatorum sequens est: Eugenius Episcopus, servus servorum Dei ad futuram rei Memoriam. Ad tranquillitatem & commoda omnium Christi fidelium, & præsertim Nationis Germanicæ quam apostolica Sedes singulari affectione prosequitur, diligendi studio intendentes, ea libenter concedimus, per quæ ipsius Nationis personarum quieti & commoditatibus consulatur. Sanè ad instantiam Charissimi in Christo Filii nostri Friderici Rn. Regis, illustris & venerabilis fratris nostri, Theodorici Archiepiscopi Moguntinensis, ac dilecti filii nobilis Viri Friderici Marchionis Brandenburgensis, per alias nostras Litteras, nonnulla circa Concilium Constantiense, ejusque Decreta, nec non futuri convocationem Concilii mentem nostram concernentia declaravimus, prout in ipsis litteris plenius continetur. Super aliis autem Decretis Basileæ editis, & per claræ memoriæ quondam Albertum Rnum Regem acceptatis. ex quorum observantiâ Natio Germanica præfata ex pluri-

pluribus gravaminibus dicitur relevari; contenti sumus, volumus, ac decernimus, quod omnia & singula vigore Decretorum hujusmodi cum suis modificationibus acceptatorum, per eos, qui illa acceptarunt, vel acceptantibus in Natione præfata adhæserunt, usque in præsentem diem, quomodolibet gesta vel acta sunt, cum omnibus inde secutis rata, firma & inviolabilia persistant, nec in posterum à quoquam quavis auctoritate cassari, annullari aut irritari quovis modo valeant, vel revocari; quodque omnes & singuli, qui usi sunt illis, ac in vim dictorum Decretorum, à die acceptationis eorundem quidquam consecuti sunt, securi sint & quieti, nec propterea impeti, turbari aut molestari possint, quomodolibet in futurum. Super observatione vero & modificatione Decretorum eorundem cum nonnulli Prælati nationis præfatae ex eisdem Decretis gravatos se fore conquesti sint, cumque in illis Apostolicæ Sedi, quæ multum in suis Juribus ex ipsis Decretis gravata dignoscitur, recompensatio promissa sit, decrevimus, Legatum nostrum sufficienti potestate ad partes Germaniæ hujusmodi transmittere, qui mediantibus Rege, Archiepiscopo, & Marchione præfatis ac aliis ejusdem nationis Principibus & Prælatibus, cum quibus fuerit opus, super observantiâ & modificatione Decretorum hujusmodi, nec non super provisione Sedi prædictæ faciendis tractare poterit, & finaliter concordare. Permittentes interim & indulgentes, quod omnes & singuli, qui præfata Decreta receperunt, vel recipientibus, ut præmissum est, adhæserunt in præfata natione, illis similiter cum modificationibus, quibus recepta sunt, libere & licite uti possint, quas etiam circa singula præmissa manuteneri & defensari volumus, donec per Legatum hujusmodi, ut prædictum est, concordatum fuerit, vel per Concilium, quod ad prædictorum Regis, Prælatorum & Principum exhortationem convocare proponimus, aliter fuerit ordinatum; non contraveniuri, nec contravenientibus consensuri quovis modo. Speramus autem, & à certo tenemus, dictos, Regem, Archiepiscopum, Marchionem & alios Principes & Prælatos tanquam devotos ipsius Sedis non passuros, medio tempore Romanam Ecclesiam remanere in suis juribus spoliatam. Hanc autem concessionem ad eos, qui declarationi vel obedientiæ per suos Prælatos vel Superiores nobis factæ,

facte, aut infra sex Menfes faciendæ se opponerent, nullatenus extendi volumus, vel eis opirulari. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, si secus super his, à quoquam. quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino homini liceat, hanc paginam nostræ constitutionis, permissio- nis, concessionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo, nonis Februarii, Pontificatûs nostri anno sexto decimo.

Specialem Bullam concessit Pontifex tum temporis Archiepiscopo Moguntino sequentis tenoris: *Eugenius* Episcopus servus servorum Dei venerabili Fratri nostro *Theodorico* Archiepiscopo Moguntino salutem & apostolicam Benedictionem. Tue fraternitatis, quam ad nos, & Sedem Apostolicam habere dignosceris, & nuper operum ab effectu dum per oratores tuos te sub obedientiâ & devotione nostrâ, firmiter stare, & permanere velle alios ad similia faciendâ per hoc alliciendo, quamvis de illa nunquam dubii fuerimus, declarasti, promeretur, ut petitiones tuas his præsertim, per quas Concordata & inita inter nos Carissimum in Christo filium nostrum Fridericum Romanorum Regem illustrem te Principes & Prælatos plures Nationis Germaniæ manuteneantur, ne super illis difficultates inter contendentes oriantur, ad exauditionis gratiam admittamus. Sane pro parte tua nobis nuper exhibita peticio continebat, quod licet nos nuper super acceptatione certorum decretorum per bonæ memoriæ Albertum Regem Romanorum illustrem te & alios Principes Electores illisque adhaerentes acceptatorum ac illorum, qui in vim illorum quidquam consecuti sunt, nec non pacificatione possessorum ad certam cum iisdem concordiam, prout in diversis apud nos litteris nostris, quarum tenoris præsentibus ac si de verbo ad verbum hic insertæ forent, devenerimus, nihilominus quia provisorio circa illa in genere loquitur, nec poterant omnes, quorum inter- est, specificari, cupis tales in tuis provincia civitate & Diocesi Moguntinensi specificare ac de illis attestari, nec non ubi petitum seu opus visum fuerit declarationes facere posse *tempore procedente*.
Quare

X.

Quare pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut tibi super his opportunè providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, qui tales, quorum interest, ad præsens specificare non valemus supplicationibus tuis hujusmodi inclinari tibi, quoties opus fuerit, super acceptatione decretorum ac possessorum pacificatione juxta concordiam præfatam litteras tuas testimoniales tuo, ac dilectionem filiorum Decani & Scholastici majores ac sancti Petri extra & beatæ Mariæ ad Gradus intra muros Moguntinensium Ecclesiarum Præpositos pro tempore existentes appensis sigillis sigillatas & per notarium publicum subscriptas dandi concedendi & an sub concordia & generalitate præfatis hæc quorum interest contineantur & per easdem intelligantur seu comprehendantur ac si præsentibus ipsi & adversarii seu competitores eorum in dictis litteris nostris nominatim expressi forent ita & taliter quod eis in judicio & extrâ fides adhibeatur declarandi & attestations faciendi auctoritate apostolica plenam & liberam tenore præsentium concedimus facultatem. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo quadragésimo sexto, id. Februarii Pontificatûs nostri anno sexto decimo.

De Curia

L. DE CASTILIONO.

X. Cùm per Concordata ista per Eugenium IV. approbata Natio nostra obtinuerit gravaminum suorum remedium: restabat, ut sanctissimæ Sedi redhostimenti loco quidquam concederetur * quare in Diceta Aschaffenburgensi a. 1448. recompensatio in puncto reservationum & annatarum Concordatis finalibus feliciter conclusa fuit ** anterioribus de cætero in suo esse conservatis. ***

* Recompensatio ista appromissa fuit EUGENIO IV. si annueret petitis, ceu ostendit Bulla confirmatoria Decretorum Basileensium §. 3.

E

** Concordata ista cum suo Originali collationata exhibent
Concord. Nat. Germ. integra. l. cit.

*** Id clarè loquitur ipsa Concordatorum litera verfit „ in
aliis autem, quæ per felicis recordatio. is *EUGENIUM* Papam *IV.*
pro Natione præfata usque ad tempus futuri generalis Concilii permissa,
concessa, indulta, atque decreta, & per memoratum sanctissimum *D.*
Papam *NICOLAUM* confirmata fuere, in quantum illa concordie
præfenti non obviant, istâ vice nihil extitit immutatum.

Additio. Salvum itaque & illæsum perstat Principium à viris
Celeberrimis *NELLERO*, *SCHLOER*, atque *AUTHORE MO-*
GONO Concord. Nat. Germ. adoptatum: Nihil *Vi* Concordatorum
Germaniæ summo Pontifici reservatum manet, nisi quoddam per Concordata
Aschaffenburgensia eidem redibitimenti loco *EXPRESSE* cessant & ad-
dictum: Fuit hoc liquiddò ex allatâ Clausulâ *Nicolai V.* Concordatis
Aschaffenburgensibus *expresse* insertâ: nititur Concordatorum histo-
riæ, atque sanæ in puncto occurrentis collisionis pacta anteriora inter
& posteriora hermeneusi: est equidem author novissimus, id ipsum
principium evertere conaturus, prætendens Consecrationem Suffraga-
neorum *S. Pontifici* per Concordata reservatam, de quâ nulla expressa
in Concordatis *Aschaffenburgensibus* mentio: verum quam parum
ista ex Concordatis summo Pontifici reservata manet, quin potius
ex Decretis *Basileensibus* à Germania acceptatis *Metropolitibus* jure
postliminio *expresse* & per literam restituta sit: tam parum ex al-
lato exemplo hoc principium corrui: sed de materia ista specialis
disquisitionio ad aliud tempus reservetur.

DISSERTATIONIS

PARS ALTERA

EXHIBENS

THEMATA JURIDICA CONCORDATORUM

I. **S**tabilità Concordatorum Historia, indubitatum est, Sedem Romanam cum Natione nostra super certis quibusdam juribus tractare & potuisse * & decuisse ** salvo jurisdictionis Primatu Romani Pontificis divinitus instituto. ***

* Sunt, penes quos vox Concordatorum pessimè audit, quasi Pontifex se in vim pacti cum exteris ligare nequeat, eò quod jurisdictionem aliàque jura non ab Ecclesia, multo minus ab Imperatore aut proceribus germaniæ habeat, hisce proin juribus in præjudicium tum proprium tum successorum suorum renuatiare ne in minimo quidem possit: verùm inanis est, atque hodie explosa illa opinio, post se trahens sequelas absurdas, bono utriusque reipublice nocivas, ipsis adeò Pontificibus injuriosas: vel enim Pontifices ità spondere potnere vel non? quidquid alterius opinionis patroni velint, labyrintho se implicabunt, & Catholicae Religionis & Sedis Pontificiæ hostibus non unam cavillandi ansam præbebunt, quod rimanti patebit... quanquam non diffitear, siquid concederet contra unanimum doctrinam Ss. PP. contra vera & genuina privilegia Cathedræ Romanæ, eaque certa & indubitata, siquid irremissibile juris à se abdicaret, cessio corrueret; at num omnia, quæ prætenduntur esse privilegia vel authoritates S. Sedis, sunt re certa juris Divini & inabdicabilis? ubi Christus vetuit Pontifici, ut de juribus suis secundariis aliquid in bonum ipsum Ecclesiæ atque ad diffidia tollenda per modum etiam transactionis remittat? sanè

Christus in Ecclesia non instituit regimen politicum, despoticum, sed legibus prudentiæ, mansuetudinis & charitatis temperatum, & eo ipso tale, quo pax & tranquillitas publica, intimus nexus inter Imperium & Sacerdotium conservetur. Conf. ZALLWEIN T. III. p. 301. SCHMID T. I. p. 85.

** Hoc ipsum ex anterioribus palam est: ea enim est benignissimæ Matris Ecclesiæ Romanæ indoles, ut Oves suas balantes decenter exaudiat, ut eas conservet in suo sinu, maximè remedio amicabilem Concordiæ.

** Ecquid enim de isto per Concordata remisit Pontifex? Salva manent ea singula, quæ Primatus iste in complexu tenet: Intacta manent

1) *Suprema & Generalis omnium Ecclesiarum cura atque sollicitudo tum intuitu fidelium*, ut fides Catholica per universum Orbem sit eadem, & servetur immaculata, ut unam sanamque doctrinam profiteantur singuli; *tum intuitu pastorum*, omnibus totius Orbis Episcopis invigilandi, devios ad muneris sui executionem revocandi, eorum negligentiam & absentium quacunque ex causa defectum supplendi, insufficientes ac impotentes adjuvandi, oppressos tuendi & confirmandi: Incolumis perstat

2) *Custodia atque vindicta Ss. Canonum.*

3) *Judicium saltem provisionale in rebus fidei & morum.*

4) *Potestas pro omnibus Ecclesiis condendi leges, etiam, ubi opus fuerit, coercitivas.*

5) *Primaria cura & opera, ut ex universo orbe Pastores & Episcopi congregentur*, sub ipsius hierarchico præsidio ortas in fide moribusque controversias ultimo & inerrabili judicio deciduri, definituri, subscripturique... Nihil in his per Concordata detractum legimus: hic enim agitur tantum de juribus secundariis, de reservatis, quæ successu temporis eidem accesserunt, quæ extendebatur usus & exercitium ejusdem potestatis, querulantibus contra Nationibus. Conf. Cl. SCHLOER *Diff. ad Concord. Germ. Mogunt. a. 1771.* ubi hanc in rem

rem sequentia adfert: „ NATIO GERMANICA IN VERO GENERE SUBJECTIONIS ROMANO PONTIFICI EJUSQUE POTESTATI CLAVIUM SUBORDINATA EXISTENS, in adia phoris circa collationes beneficiorum, causasque particulares cum Sede romana conflictata fuit, justa habens gravamina, pro quibus sopien dis tandem amicabilem prodiit compositio, quam CONCORDATA dicimus: consequenter in hypothese justae collisionis secutae inter caput Universale & ejus membra, remanet quidem Imperium univer sale, sed nexus laxatus in tantum, ut quae deinceps in causis hisce controversis utrimque aguntur, censeantur saltem quoad praesens NEGOTIUM INTER PARTES geri, cessante tantisper vinculo Imperantium & parentium, hic non est locus auctoritati vel Imperio, sed aequitati prudentiae & moderamini, non enim versamur in iis, quae ad causas universales v. g. fidei, aut quae ad jus & officium univer sals primatus pertinent; sed in iis, ad quae summi Pontifices feri us manus suas extenderunt post Decretales Isidori, tempore Calami tatis, causa & casu particulari, ubi summi Pontifices post excessi vas reservationes suas poruerunt & voluerunt sibi moderamen inji cere. „

II. Cùm constet summum Pontificem cum Natione nostra con cordare ita potuisse ac decuisse: Eruntne Concordata ista mera gratia, privilegium, aut nudus favor intuitu Nationis nostrae? *

* Affirmant id ex Germanis veteres CHOKIER, BRANDEN, NICOLARZ, qui p. 283. §. 6. inquit: Concordata summi Ponti ficis cum aliquo rege non tam habent vim pacti quam cujusdam privilegii: Itali ferè omnes innitentes Decisioni Rotae Romanae in una Leod. Canonatus 15 Martii 1610. his verbis: „ & quae aliàs di cuntur, quòd Germaniae Concordata habent vim contractus, vel non sunt vera, quia spiritualia non cadunt in commercium, sed expediuntur per viam gratiae: vel Papa per hujusmodi Concordata nihil de novo acquisivit, sed multum de jure suo remisit, unde remanent privilegium merum „ *haesemus Rota.*

III. Argumentis id affirmantium inattentis, Concordata ista
 tum Principum * tum Alschaffenburgensia fortiuntur veram
 indolem & naturam pacti ** atque Legis fundamentalis Im-
 perii *** obligantis omnes Germaniæ & Imperio subjectas
 Ecclesias. ****

* Solidè & eruditissimè id ostendit consultissimus NELLERUS
 Diss. de certis S. Concilii Basileensis Decretis maximè hierarchicis
 à Germania & Gallia an. 1438 & 1439. acceptatis. edit. 1764. de-
 nuo recusa in Thesuro J. E. opera Antonii Schmid Professoris
 Heidelb. a. 1772. pag. 270. qui c. 1. §. XV. ait: *Sunt itaque De-
 creta Basileensia in quantum ab inelyta Natione nostra acceptata &
 modificata neque per Concordata an. 1448. variata, adhucdum vera
 pars eorundem Concordatorum utpote relatum insigne & practicum is-
 tius referentis: recedens à Cl. Barthelio, quin ullus eruditorum id
 ei succedere possit.*

** Irrefragabilis hujus asserti ratio petitur ex ipsis diplomaticis
 principiis: quis enim non videri iis manifestè adversari, privilegium
 aut gratiam superioris in scriptis impertitam ab ipso privilegato
 subscribi? In Concordatis verò tale quid intervenisse extra dubium
 est... docet id apertus Concordatorum tenor: *ex una*, ait Bulla
 NICOLAI V., & *alia partibus Romane Ecclesiæ & dicta Nationis
 nominibus... hinc inde approbata, conclusa, acceptata, & Concordata
 fuerunt. JULIUS III.* porro constit. de 14 Sept. 1554. inquit: *Nos
 attendentes Concordata dicta vim NB. PACTI inter partes habere, &
 quæ ex pacto constant absque partium consensu abrogari non consuevisse,
 neque debere.* Accedit Clemens VIII. constit. de an. 1603. inquit:
*que jam pridem inter hanc Sedem & Nationem Germanicam
 PACTA sunt & conventa, quæ Concordata appellantur.* Argumenta
 in contrarium dissolvit BARTHELIUS Diss. Generali p. 294. ubi
 & palam fit, quid ad decisionem Rotæ Rom. respondendum; unde
 contra tam clara legis verba (inquit P. WOLFGANGUS SCHMID
 Inst. J. T. I. p. 223.) & manifestam paciscentium mentem pro-
 fectò

fectò haud prævalent quæcunque ideatæ ratiocinationes quorundam Doctorum Curia Romanæ favere nimis volentium, attendant amabo, ità eosdem hortatur prælaudatus BARTHELIUS l. cit. p. 299, & seriò considerent Doctores ejusmodi, ne, dum Sedis apostolicæ tuitionem ex nudis animi præjudiciis parare volunt, ea, quæ ab ipsis proferuntur, pari licentia ab adversariis Catholici nominis explodantur .., ecquid enim respondebunt illi ad hoc istorum dilemma: vel potest Pontifex nomine Sedis apostolicæ contrahere, se suosque successores sub conventionali pœna nullitatis & attentatorum perpetuò obligare, vel non potest? Si potest ergo conclusiones vestrae assentatoriae, quæ hoc inficiantur, contradicunt veritati, & vos malè respondetis Pontifici. Si non potest, ergo dum Pontifex se posse palam dicit .. Illusor & impostor est. Absit hoc: Cordatè hujusmodi Doctores redarguit MELCHIOR CANUS de Loc. Com. l. 5. c. 5. *Non eget, inquit, Petrus mendacio nostro, nostrâ adulatione non eget tot veris & realibus à Christo instructus & insignitus prærogativis divinis summi Pontificis primatus ... quibus assentatoribus meritò dicevet Romanus Pontifex, quod pacificus Jacob filius suis Simeoni & Levi post Sichemitarum cladem Gen. 34. „ odio „ sum fecistis me Chananaeis & Pherezæis, habitatoribus terræ „ hujus. „ Ità illi. Conf. in rem præsentem ea, quæ fusiùs n. VI. deducuntur.*

*** *Ià insinuant Acisamenta MAXIMILIANI I. 1510. Sicut Regnum Franciæ pragmaticam habet Sanctionem, sic Imperium Romanum Concordata Principum ... docet id quoque edictum FERDINANDI I. Ord. Jud. Imp. aul. in fine: ubi inter alios libros judiciales, ex quibus controversiæ decidendæ, etiam hæc Concordata commendat ... repetit id quoque MATHIAS Imp. verbis: „ So sollen auch unsere Kaiserliche Wahl, Capitulation, alle Reichs Abschied, Cammer, Gerichts, Ordnung, Münster, und Osnabrugischer Friedens, Schluß, Reichs, Matricul, CONCORDATA NATIONIS GERMANICÆ, Corpus Juris Civilis & Canonici und der Reichs, Stände Privilegia auf der Reichs, Hof, Riaths, Tafel, damit sich deren in zweifelhaftigen Fällen gebrauchen können, statts vorhanden seyn. Pariter per CAROLUM V. literis ad Cameracenses datis Bruxellæ 1554. 9 Febr. iis mandatum fuit sub pœna indignationis*

nis & mulcta, ut fervent Concordata... Ejusdem porro' capitulatione §. 16. in fine cautum est, „Nuch sollen und wollen wir darob und daran seyn, daß die vorgemeldte CONCORDATA PRINCIPUM und aufgerichtete Verträge, auch Privilegien und Freyheiten gehalten, gehandhabt, denen vestiglich nachgelebt und nachgekomen werde. Quod idem usque ad modernum Imperatorem Augustissimum JOSEPHUM II. in Capitulationibus repetitum: unde literæ collegii Electoralis ad Augustissimum nostrum die 19 Martii a. 1764. datæ: *Paterna pro salute Imperii vigilans sollicitudo Majestati vestræ Cæsareæ sine hoc Leges, & Sanctiones Imperii (Concordata) continuo ob oculos sistit, easque omnes decimus quartus Capitulationis Cæsareæ articulus... complectitur...* In vim quoque Concordatorum tanquam Legis fundamentalis Imperii emanarunt varia conclusa Jud. Imp. aulici: de quibus vide Part. III. n. II. quæ omnia abundè probant Concordata attendi tanquam pacta vera & Legem fundamentalem Imperii.

**** Quæ enim publicæ tranquillitatis & unionis intuitu communi omnium nomine approbata sunt, sine contradictione ab omnibus sunt admittenda; Sedi igitur apostolicæ onus probandi haud incumbit, has vel illas Ecclesias fuisse de numero consentientium, quas Concordatis teneri cupit, sed pro ea stat ratio & præsumptio universalis: enumerat Ecclesias Concordatis adstrictas Cl. BARTHELIUS Diff. generali C. II. p. 321. quomodo intelligenda vox NONNULLI vide infra n. VI.

Additio. Exceptio est in alternativa mensium testante ZYPÆO L. 3. Consult. Canon. consult. 3. „quatenus Concordata tangunt punctum alternativæ, hæc pro tota Natione Germanica non per totam Nationem acceptata sunt „ multi siquidem, inquit, per Germaniam eadem Concordata non acceptarunt, ut *Herbilolenses Bambergenses* aliique, qui vel ampliora privilegia, vel fortè sibi convenientiora obtinuerant: sic neque alternativa obtinet in Metropoli nostra Trevirensis: siquidem Capitulum jus conferendi præbendas & in specie per promotiones capitularium vacantes, vel nomine Capituli Turnario vi consuetudinis quietissimæ tam ante quàm post Concordata Nat. Germ. à multis sæculis competit, ità ut nullus existat casus, quo à Sede Pontificia

tificia provifus ad poffeffionem & fructus iftiusmodi præbendæ admiffus fuiffet, quemadmodum id teftatur refcriptum Cæfareum FRANCISCI I. apud L. B. de CRAMER *Systema processus Imperii P. III. p. 679.* puncto turbationis in poffeffione conferendi vacantes præbendas: ibi „ Bey uns hat der Dohmprobft, Dohmdechant und Capitul zu Erier in Unterthänigkeit angebracht, was gestalten sie sowohl vor als nach denen Concordatis Germaniæ von vielen hundert Jahren her in quietiffima confuetudine & poffeffione gewesen und noch feyen die in ihrem Dohmftift zu Erier vacirende Præbenden, und befonders auch diejenige, welche durch Erhebung Mit-Capitularen zu Erz- und Bifchöflichen Dignitäten sowohl als per obitum mit Erierifchen Dohm-Præbenden verfehener Cardinal- Erz- und Bifchöfen erlediget werden, jedesmahl zu conferiren zc. als befehlen wir... hiermit gemeffen von der erhaltenen päpftlichen Provilion... ohnverweilt abzuffehen. zc.

IV. Quia porro Concordata vera pacta sunt, summus Pontifex solus nec eadem authenticè & legaliter interpretari * multo minus iisdem derogare poterit. **

* Sicut enim Romana Curia contradiceret, si solum Judicium Imperiale aulicum Viennæ, aut Ratisbonensia totius Germaniæ Comitia vellent interpretem Concordatorum agere; ita quoque Germania hac in parte apud alterius Compaciscentis curiam vim solam interpretandi deprecatur; versamur enim, in materia pacti communis erecti inter eos, qui judicem alium non agnoscunt, nisi vel *claram Concordatorum literam vel amicabilem utriusque paciscentis conferentiam* aut *arbitrium communiter electum*? Unde Bullæ seu constitutiones à solo summo Pontifice emanatæ contra Concordata nullatenus prævalere possunt: eâ de causâ ruit sat noto interpretatio GREG. XIII. circa versum: *Quoties autem aliquo vacante beneficio &c.* veluti teftatur Concluf. Jud. Imp. aul. de an. 1753. apud B. de Cramer. I. cit. p. 687. Zu Effen und Thorn Frau Fürstin und Abtiffin contra Carolum Raimont in puncto Præbendæ Ecclesiæ Thorensis ibi „ Nachdem bey Itro Kaiserliche Majestät glaubhaft angezeigt worden, daß der Raimont sich beygeben lassen, die imperrantische Frau

Abtiffin, indem Ihr aus denen CONCORDATIS NATIONIS GERMANICÆ nach Verfluß derer drey Monaten à die nota vacationis in loco beneficii ohne die Original-Bullen gebührend überreicht, ja nicht einmahl die päpstliche Provision über das vacante Beneficium erhalten zu haben, so klar gebührenden Collations-Recht zu führen: so befehlen Ihur hiermit Ihre Kaiserliche Majestät allergnädigst von der anmaßlich erhaltenen aber NB. verspäteten päpstlichen Provision ohn-verweilt abzusehen u. . . . Magis perniciosum exemplo fore arbitror, Legem fundamentalem Imperium inter & Sacerdotium novis interpretationibus & æquivocationibus in altercationem pertrahi & ad sensus peregrinos detorqueri.

** Ubi nulla iusta causa derogationem suadens adfuerit, res ista vix difficultatem patitur: pacta enim & fidem daram exactissimè & indispensabiliter à quolibet, etiam summo Pontifice, qui neutriquam superior Juris naturæ audit, servari debere, necessitas juris naturalis & gentium postulat: neque aliud principia Juris publici loquuntur, quàm ut pax servetur, pacta custodiantur vel maximè inita inter summos paciscentes ad restaurandam pacem publicam: ecquis enim deinceps populus, quæ natio veller paciscum Pontifice Romano, nisi illibatam pactorum custodiam fidemque servandam respectu summi Pontificis sibi polliceri possit? nemo suâ se obligatione invito altero, cui est obligatus per pacta, liberare potest, nequidem *ex plenitudine potestatis*, quippe hæc semper restricta est *ad plenitudinem justitiæ, ad Jus divinum naturale & gentium*: sobriè ac justè secundum regulas prudentiæ plenitudo potestatis (ne summum jus sit summa injuria) accipienda est, maximè in Germania post inita Concordata, ubi Ordinariè adest præsentissimum periculum impingendi contra jus naturæ & gentium, contra sanctimoniam pactorum, liberrimaque ansa tribuitur protestantibus carpendi & ad invidiam trahendi summi Pontificis potestatem. . . . At verò num justis de causis summus Pontifex Natione nostrâ invita Concordatis derogare possit? Certatur argumentis utrimque probabilibus; negativam suadet Concordatorum litera in verbis „ *nisi in futuro aliquo Concilio de consensu Nationis germanicæ aliter fuerit dispositum*, utique ex iusta urgentique causa vel utilitatis vel necessitatis“

V. Neque adversus Concordata prævalebit præscriptio aut favore summi Pontificis, aut favore Nationis nostræ. *

* Quodsi favore summi Pontificis contra Concordata præscribi non possit, quod facile mihi concedent Germani plurimi: Cur favore tamen Nationis præscribi possit, non video: quod uni parti paciscenti justum est, cur alteri sit injustum? Sicut Pontifices romani spondent sese inviolabiliter inhaesuros esse Concordatis: ita & Natio nostra non præterdit unquam sua verba promissoria temporis præscriptione aliqua fuisse obliterata: quemadmodum Natio nostra præterdit pacta custodiri à Curia Romana absque ullo præscriptionis obice: ita nec eadem unquam adversus Sedem romanam uti voluit: animum hunc suum sæpius professa est in actis publicis, quæ sola manifestant mentem Nationis communem: uti *Recess. Imp. de a. 1500. tit. 44. §. 3. ... Capit. Ferdinandi I. §. 15. Rudolph. II. §. eod. Mathiæ §. 17. Ferdin. II. §. 15. Ferdin. III. §. 18. Ferdin. IV. §. 16. Leopoldi I. §. 19. Josephi I. §. 18. Caroli VI. art. 14. Caroli VII. art. eod. §. 3. Francisci I. art. & §. eod. Josephi II. art. & §. eod.* In omnibus istis actis publicis perenniter dicitur: *vi-vendum, & standum esse firmiter Concordatis, contraventiones tollendas*: quomodo ergo his salvis CONTRA CONCORDATA locum teneat præscriptio alterutrâ ex parte, non video.

VI. Concordatis igitur tanquam pactis publicis & Legi fundamentali Imperii sanctissimè insistendum esse, contra Protestantes & quosdam Catholicos increpidè assero, donec vel aliter inter partes conventum sit, vel in futuro Concilio de Consensu Nationis aliter ordinatum. *

* Nimum itaque dicunt 1) Protestantes qui cum ANONYMO: Kurze Abhandlung von dem Rechte des Kaisers über geistliche Personen §. 26. clamant: *Hinweg mit den durchlöcheren und zer-rer Natur nach an sich selbst ohnehin unkräftigen Concordaten, weil sie*

ohne der gesammten Reichsständen Vorwissen und Einwilligung zwischen Friderich dem IIIten und Nicolaus dem Vten errichtet worden. Errant, qui cum PFEFFINGERO in not. ad Vitru. Illust. L. I. t. 15. asseverant: *Concordata malis artibus Germaniae esse obtrusa*, vel cum HYPPOLITO de rat. stat. p. 3. c. 2. Electorem Moguntinum & alios paucos *de rasi Cohorte*, uti loquitur, velut pacificentes agnoscunt; aut cum MOSERO Loquelam Comitiorum prætendunt, penitus tollendi è medio Concordata, ac restituendi ex integro synodum Basileensem. Ut silentio præteream CONRINGIUM, LEHMANNUM aliosque Concordatorum hostes. . . . Nimum quoque dicunt B) Catholici, qui cum FEBRONIO T. I. c. 18. Injuriam temporum & ignorantiam paciscentium, causam efficien-tem esse Concordatorum volunt; qui ex nuda litera Bullæ Nicolai V. *nonnulli dilecti filii ecclesiastici & seculares Principes inclytæ Nat. Germ.* concludunt: Concordata Alschaffenburgensia universam Germaniam non obligare, qui cum Cl. DAHM *Diss. von der Chur Verein Mog.* 1754. p. 55. notant: *Concordatorum hic mentionem non fieri, perperam enim id à Doctoribus pro Lege fundamentali reputatur, quod à solo Cæsare dissentientibus statibus fuit approbatum; Hoc verum est, quod integra Germania sepius insiterit, ne Civia Romana plus, quam in Concordatis ipsa optaverat, sibi arroget; inde verò minime sequitur, quod eo ipso se Concordatis obligatam agnoscat*: Singulis his, quamvis ex deductis refutati maneant, responder Author strittiger Staats-Schriften, IIter Theil p. 148. . . . „Wie will man die Pac-ten heimlich oder hinfend nennen, wenn man die Acten der Rheinischen Geislichkeit vom Jahr 1479. einseheth. Wenn man die Verhandlungen zu Freyburg von 1498, zu Augspurg 1500, zu Worms 1522, zu Nürnberg 1524, auf den Reichstagen erweget, wenn man die Schreiben Maximilian des I. vom 11 Jenner 1518. nach Lütlich, Carls des V. nach Cammerich 9 Febr. 1559., Ferdinands des I. und des Kaisers Mathias Verordnungen für den Reichs-Hof-Rath durchliest? Wenn man des W. Friedens art. V. §. XX. a) und XXVI. b) mit einem Blische beisehet? Wie will man die Verträge erschlichen heißen, deren Schutz im Angesicht des Reichs gleich von Anfang der Wahlen Capi-tulation durch des Chur-Collegium Namens aller Ständen von Carl dem Vten bis hieher allen Reichs-Oberhäupteren durch eidliche Sicher-

stel-

stellung anvertrauet ward? Wer kan die Concordaten der Nation als widersprechend ansehen, wo die ganze Nation mehrmalen wegen deren Uebertretung auf den Reichs-Tagen Beschwerde geführt hat? Wie würde sie Nicolaus der V. ohne allgemeinen Widerspruch in seiner Bulle habe nennen können: *à partibus ipsis approbata & Concordata*? Wie würde die ganze Nation und jeder Theilnehmer insbesondere sich dargegen verwahrt haben? Wo erkönet jemahlen eine Klage wegen der Nichtigkeit? Wo ist ein gesetzlicher Widerspruch über das Ganze vorfindlich? Wer stehet nicht jährlich so viele Kaiserliche Judicata, welche der Concordaten Gültigkeit zum Grunde legen, welche die Stände ansehen, vollziehen. . . . Hat gleichwohl Aeneas Sylvius ein Meisterstück seines Scharffsinns gemacht, seynd gleichwohl die Aschaffenburger Vertrag der Nation nicht so vorthellhaft, wie die Baseler Decreten, so kan man sie doch weder mit PFEFFINGER *malis artibus obruta*, weder mit FEBRONIUS *per injuriam temporum ignorantiamque extorta* angeben. Die Deutsche Nation, die immer redlich und deutsch war, hatte ein Redhositimentum versprochen, und mußte es halten. Die Beschwerden, so den 18 April 1703. die protestantische Stände bey dem Kaiser führten, giengen nach Zeugnis Faber-Canzley t. 9. freylich dahin: „ sich mit den Kurfürsten, Fürsten und Ständen des Reichs dahin zu verstehen, daß die also genannte Concordaten bey so gestalten Sachen, da der Römische Hof denselben inmerhin zuwider handelt, aufgehoben werden mögen, „ dieweil man aber von keinem Reichschluß weiß, und die Sprache einiger Reichsglieder unmdglich für die Sprach des ganzen Reichs anhören kan; so ist vielmehr schließig, daß die Concordaten Rechts beständig seyn müssen. . . . welche das einzige Wörtlein NONNULLI irre macht, müssen hier die Comitial-Verfassung zu Augen nehmen, wo, wenn alle zum Schluß einstimmen, es gut ist, wenn aber auch nur die mehrere wollen, so vertreten die Majora den Willen von allen. . . Weiters auch kan einigen die Stimme von den meisten übertragen seyn, und können diese jene vollkommen vorstellen. . . Die Zeitläufe haben die Zusammenkünften damals selten anderst gefunden. Das folgende Betragen der Nation ist eine Prob hievon. . . Vielleicht hat auch der Paps, wie andere meinen, auf einige Provinzen der Niederlanden dabey Rücksicht gemacht: und da er mehrere *electos filios ecclesiasticos* hat, kan er die Deutsche wohl *nonnullos in*

Ansehung vieler anderen nennen, besonders da das *nonnulli* nicht bey den *secularibus principibus* wiederhohlet ist. *cc. cc.*

a) In quorum autem honorum ecclesiasticorum immediatorum Capitulis utriusque religionis Capitulares & Canonici, vigore præfati termini, certo utrinque numero admittuntur, mensisque papales id temporis in usu fuerunt, porro quoque obtineant, immediatè à Curia romana, & tempore legitimo insinuentur.

b) Conferant etiam Archiepiscopi, & quibus aliis id juris competit, beneficia mensium extraordinariorum.

DISSERTATIONIS

PARS TERTIA

EXHIBENS

THEMATA SALVATIVA CONCORDATORUM.

I. **U**t eò sanctior sit Concordatorum Custodia, remedia esse oportet, inter quæ primum magisque opportunum esse reor, **RECURSUM** ad S. Sedem meliùs informandam quæ justæ de læsis Concordatis querelæ medicamen feret. *

* Remedium hoc suadet IVO Carnotensis ep. 159. iis, qui se à Sede apostolica gravatos conqueruntur, *ut ab ipsa ad ipsam confugi-*

fugiant, & inde expectent Levamen, unde se conqueruntur accepisse gravamen: nam, ut ait S. Bernardus ep. 108. *Apostolica Sedes hoc solet habere precipuum, ut non pigeat revocare, quod à se forte deprehenderit fraude elicium non veritate promeritum.*... sic GREGORIUS VII. L. 9. ep. 31. scribit non solum multa tanquam à nobis deferuntur & scripta & dicta nobis nescientibus, sed multa etiam subripi possunt minus ad singula attentis utpote divisim ad plurima... quibus vehementer arctamur; adde c. 7. *de fide Instrum.* & c. 41. *de sent. excom.* ubi Pontifex denuò inquit aut veritate pressa, aut falsa quâdam narratione fraudi in Curia quoque suâ locum esse... Candidè id profitetur CALLIXTUS III. ep. ad Frid. III. Rom. Regem: *non sumus memores, aliquid à nobis esse concessum contra Concordata prædicta, quod siquid tale factum, UT SÆPE IN MULTITUDINE LITERARUM ALIQUA TRANSEUNT, non est intentionis nostræ Concordatis ipsis contravenire.*... Et quidni primitus ad ipsam Pontificem recurramus, atque, ut ipse legem revocet, aut emendet, supplicemus? Provocatio ad Potestatem sæcularem sit refugium alterum... Exigit hoc autoritas Pontificis, honor ei debitus, bonum Ecclesiæ, ne autoritas Pontificis vilipendatur, honor Ecclesiæ illiusque potestas periclitetur, & potestas sæcularis ultra suos limites quàm longissimè protendatur. Hoc principium & medium ostendit Author Protestanticus in Orbe literario novissimus L. B. DE SENCKENBERG Consil. Imp. Aulicus. in sua meth.odo Jurisprud. excusa Francofurti a. 1756. Addit. IV. p. 172. Cujus doctrinam ut Catholici omnes, illi præcipuè, qui erga Pontificem illiusque potestatem minus æqui sunt, altè inpressam teneant, illius verba utut longiora adducere lubuit. „Videlicet, inquit, Ecclesia Romana Mater Christianorum, & Orbis imprimis Germanici benignissima, data sua in sacra autoritate semper benignè tulit, siquis jura sua ea, quæ par est modestia conservare niteretur. Non opus ergo, nec conducit etiam, ut convellantur omnia, ut nexus & Ecclesiæ & Imperio utilis ac necessarius dissolvatur... Oportet Ordinem aliquem esse inter Christianos, oportet esse caput, quod eum regat. Non alius huic regimini magis aptus, quàm Christi Vicarius, B. Petrum continuâ successione referens. Is ab omni ævo ea fuit æquitate, ut Oves suas balantes exaudiret, ut grava-

mini-

minibus, mederetur. Non renixum certè novimus HADRIANUM P. M. cum CAROLUS M. non omnia ejus postolata admitteret. Transactionem de investituris conflatit CALLIXTUS II, in quam pluribus FRIDERICO I. cessit ALEXANDER III. Nec in cunctis obstreperos Pontifices experti PHILIPPUS & FRIDERICUS II. donec ultimus planè ab ipsa fide degenerasse videretur. Summa quæque consecuti sunt Rudolphus I. & Henricus VII. ufurus erat æquo Pontifice LUDOVICUS IV., si sua tantum vindictam ivisset, & ni mala illorum temporum intervenissent. Certè, quod ille tantopere cupiebat, obtinuit Carolus IV. ut Italice dominaretur, & regia potestas penderet à sola Principum electorum autoritate. Nec Wenceslaus, Sigismundus, Albertus II. aut reliqui Germaniæ libertatis assertores, ne ipse quidem Maximilianus primus, aut Carolus V. Majestatis suæ & Libertatis Nationis statore summi iniquum hæctenus experti sunt Pontificem. Semper gravaminum, imprimis per Hadrianum VI. oblata medela. Et si promissa in plurimis irrita mansere, res in modo hæsit, aut turbæ intervenere, ut de cardine quæstionis cogitari haud posset. Hæc omnia eo, ut evincamus, nihil hæctenus sanctæ Sedi, aut Nationi, quæ jura sua nunquam deseruit, imputari posse, si per injuriam sæculorum usque nunc fieri non potuit id, quod aliàs lubens admisisset summus Orbis Pontifex. Cives nostri gens bello afflueta, rerum novandarum cupida, in se ipsa discors habet, quod sibi incessando imputet, nunquam refragantem Ecclesiam experte, cui potius media præstandi ipsa subtrahit. Et jure affirmari poterit, ne exemplum quidem esse in omni rerum memoria, ubi Pontifex processerit adversus eos, qui juribus suis intenti, ultra limites vagari in animum non induxerunt suum, hucusque SENCKENBERGIUS. num testimonium in rem præsentem majus ex Calamo atque adeò Protestantico adferri posset? animum contraveniendi nunquam CONCORDATIS professus est CLEMENS XIII. in Brevi ad Sereniss. Elect. Palat. de an. 1764. verbis, *id justitiæ consentaneum existimavimus* (videlicet: Controversiam Spirense Capitulum inter & Decanum remittendam esse ad Moguntinam Curiam in prima instantia cognoscendam) *cum Decanus bonum jus & æquum orare videatur tum A CONCORDATO GERMANICO non ab-*

horrens

Correns ... & infra „ inde autem argumentum capere potest nobilitas tua, non ita nos tueri auctoritatem, ut de inferiorum Ecclesiarum juribus quidquam velimus detractum. Neque minimum detracturum esse particularium Ecclesiarum & Nationum juribus, libertatibus, pactis, aut Concordatis modernum Pontificem CLEMENTEM XIV. non ita pridem docuit Breve ejusdem ad Regem Galliae christianissimum emanatum... Primò quoque recurrendum esse ad summum Pontificem testatur resolutum Universitatis Lovaniensis de an. 1763. in causa Spirensi citata: extat apud de Cramer Nebenstunden 43 Theil p. 123. ibi „ Primò recurrendum ad summum Pontificem, ut eam „ causam tanquam inappellabilem & contra jura constituta & Germaniae Concordata interpositam à se suisque tribunalibus dimittat, causamque principalem judicandam remittat ad Metropolitanum, coram quo bis fuit inchoata & instituta, manente interim Decano in possessione conformiter ad decretum redintegrandae possessionis à judice metropolitico relaxatum. Collegium quoque Jurium Göttingense in eadem causa respondit apud de Cramer 48 Theil p. 98. & apud PÜTTER auserlesene Rechts: Fälle zweyter Theil p. 314. in hæc verba „ „ æquitatis... & modestiæ rationes jubent ante omnia IPSUM supremum adire PONTIFICEM sub eâ spe, fore, ut de novo representata verâ rei facie, sepositis... fallacibus argumentis, IPSE adhuc vulneratæ causæ remedium adferat, præcisisque ulterioribus, quæ evitari aliâs haud poterunt, ambagibus moribusque causam ad judicium metropoliticum remittat „ &c.

II. Quodsi summus Pontifex de rei veritate ac statu certior factus executionem Rescriptorum gravatiorum urgere pergeret, AUGUSTISSIMI CÆSARIS tutelam & protectionem tunc implorare, nemo nefas putabit. *

* Specialem quippe Concordatorum tutelam solenniter pollicetur AUGUSTISSIMUS in auspicali sanctione art. 14. capit. Cæsareæ §. 1. & 3. ibi „ Wir sollen und wollen auch bey dem heiligen Väter dem Pappst und Stuhl zu Rom unser bestes Vermögen anwenden, dass

daß von demselben, gleich wir ohnehin des Vertrauens seynd, die Concordata Principum, und die zwischen der Kirchen päpstlicher Heiligkeit, oder dem Stuhl zu Rom, und der deutschen Nation errichtete Verträge, 2c. allerdings beobachtet 2c. & art. 3. auch darob und daran seyn 2c. Corp. receß. novill. T. IV. Zugabe. p. 18. Augustissimum quoque hanc supremam Concordatorum & Ecclesiarum profectionem in effectu sapius ostendisse evincunt varia conclusa J. Imp. aulici;

1) Senatus Imperii aulicus irritam jussit executionem in conferenda parochia Grandifontana in principatu Basileensi *adversus Concordata, concluso 23 Jun. 1760.* in der neuesten Staats-Canzley T. 2. p. 491.

2) Conclusum 20 Octob. 1752. puncto collari *contra Concordata Germaniae Vicariatús parochialis in Cheveney apud DE CRAMER process. Imp. P. III. p. 675.* ibi „*Sacram Casaream Majestatem suis & Imperii subditis deesse non posse, suas esse Germanicis Ecclesiis leges, suam libertatem, quæ proprio jure dijudicari debent.* &c.

Adde hic 3) conclusa J. Imp. aulici *in unâ Trevirensi, & alterâ in puncto præbendæ Ecclesiæ Thovensis.* n. III & IV. Part. II. hujus Diss. vide quoque *rescriptum Caroli VI.* die 25 Jan. 1729. ad Ecclesiam S. Gereonis Colonice apud L. B. de Cramer Nebenst. 61 Theil 2 Abhandlung. ibi „*Als findeten allerhöchst gedacht Ihro Kaiserl. Majestät, als obrister Schutz, und Schirm, Herr deren deutschen Stifter und Kirchen, auch ihrer wohlhergebrachten Rechten, Freyheiten und Gewohnheiten sich unumgänglich bemüset: 2c.* Item conclusum 31 Jan. 1730. *Callenberg Casparus Rudolphus Canonicus ad S. Martinum Monasterii, contra Bernardinum Henricum Lenferding in puncto violatorum Concordatorum Germaniæ,* apud de Cramer l. cit. *Imperatorem* (laesis Concordatis & juribus particularibus Germaniæ) adiri posse clarè loquitur *resolutum Lovaniense* l. cit. *Secundò* „*Quodsi huic partis & Serenissimorum Electorum petitioni non satisfiat, ad Augustissimum Imperatorem, uti primarium CONSERVATOREM CONCORDATORUM GERMANIÆ* (servata summo Pontifici debita reverentia) *habendus erit recursus &c.* Consonat aliud *resolutum Parisiense* in eadem causâ de an. 1763. „*Si ex insita Curia romana adulatoribus opinione, quam ipsi ex falso supposititarum Decretalium jure conceperunt, posse unam* „*quam-*

„ *quamque causam Romæ trahi & ibi partibus etiam inuitis iudicari,*
 „ *causam hanc Romæ retinere velint: cum ea res Germanicæ Eccle-*
 „ *sia libertati vni inferat, PACTIS inter germanicam Nationem &*
 „ *summos Pontifices initis deroget, recurrendum est ad Augustissimum*
 „ *Imperatorem, jure Imperii sui Canonum & Ecclesiasticæ libertatis per*
 „ *totum Imperium Germanicum custodem vindicem & protectorem,*
 „ *accedit cit. responsum Göttingense l. cit. „ Quodsi verò hancce viam*
 „ *(recursum ad summum Pontificem) jam iniverit Decanus, nec è re*
 „ *forfan fuerit reperitis molestare Pontificem, aut siquid obfuerit for-*
 „ *tè, quominus ad summi Pontificis notitiam deferri vera rei condi-*
 „ *tio possit, aut si denique omnia ista incassum tentata fuerint: satis*
 „ *certè & IMPERATORIS & ELECTORUM & UNIVERSI IM-*
 „ *PERII totiusque Germaniæ, imprimis Catholicæ, interest, ut non*
 „ *sinè fiducia eorum omnium intercessio, eaque, quantum fieri potest,*
 „ *efficax peti ac sperari queat, quantumvis enim pro indole Hierar-*
 „ *chiæ Catholicæ non pertineat ad sæcularem regum Principumque*
 „ *potestatem, ut se immisceant iis, quæ sunt fori Ecclesiastici, nemo*
 „ *tamen sanæ mentis statuerit, id vel eò planè procedere, ut mani-*
 „ *festi etiam abusus potestatis Ecclesiasticæ ab Imperantibus tolerandi*
 „ *sint „ &c.*

Additio. Patrocinium isthoc læsis Concordatis à Cæsare implo-
 ratum aut effectivè præstitum, nullo jure prohibitum extat, imò ne
 prohiberi quidem potest, ne aliàs supervacaneum fiat supremum pro-
 tectionis munus in Augustissimo... neque, id contrarium esse Ss. Ca-
 nonibus quis asseret: placita Ss. Canonum uno ore velant causas Ec-
 clesiasticas ad tribunalia iudicum sæcularium pertrahi; rectè: sed Prin-
 cipem tanquam Advocatum requirere, ne Ss. Canonibus, sanctioni-
 bus pretiosis & Concordatis vis inferatur, omnino iis conforme est.
Regum officium est, ait can. 23. caus. 23. q. 5. *proprium facere iudicium*
& iustitiam, & liberare de manu Calumniatorum vi oppressos: unde in-
 quit Franciscus Salgaldus Hispanus in Epilogo proemiali Lib. de pro-
 tectione regia: *Regnum propter protectionem vi oppressorum non protectio*
propter regem & regnum creatum est à rege regum & Domino dominan-
tium Deo: protectionem subditorum idem vocat proprium regis offi-
cium & attributum naturale inhaerens visceribus regiminis, & qualitatem
infixam ossibus & substantiæ diadematis: Cognoscant Principes sæculi

(Statuit Concilium Parisiense 6. habitum an. 829. ex evocatione & præcepto Ludovici Pii Imperatoris & regis Galliae, quod proinde ad nos Germanos æquè ac Gallos pertinet) Deo se debere reddere rationem propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt: nam si ve augeatur pax & disciplina Ecclesiae per fideles principes, si ve solvatur, ille ab iis rationem exiget, qui eorum potestati Ecclesiam suam credidit. In Capitulari Sessionensi an. 744. quo plurima de rebus ecclesiasticis edicta & constituta sunt, recursus iste ad supremam Principis auctoritatem à Pipino rege Patre Caroli M. cap. ult. expressè sancitus est, ait enim Pipinus: Siquis contra hoc decretum, quod viginti tres Episcopi cum aliis Sacerdotibus vel sacris Dei, unà cum consensu Principis Pipini vel optimatum Francorum Consilio constituerunt, transgredi vel legem irrumperere voluerit vel despexerit, judicandus sit ab ipso Principe vel Episcopis vel Comitibus: notandum hæc cum Ilmo Petro de Marca l. 4. de Conc. Sac. & Imp. cap. 5. particulam vel ibi non sumi pro disjunctione sed pro conjunctione &, quod apud scriptores ejusdem ætatis frequentissimum est. Inde arguitur de legis hujusce observatione agendum coram ipso Principe unà cum Episcopis & optimatibus, id est in Concilio regni, quod posteri apud Gallos & in Anglia Parlamentum dixerunt, apud Germanos Dieta Imperialis nomine cognoscitur... addi potest canon. 6. Concilii Francofordiensis seu cap. 4. Capitularis Francofordiæ habiti à Carolo M. an. 794. ibi statutum legitur à Domino rege & sancta Synodo, ut Episcopi justitias faciant per Parochias suas, quod si aliqua persona subjecta non audierit, litigantes veniant ad Metropolitanum & ille causam judicet cum Suffraganeis suis: Comites quoque veniant ad iudicium Episcoporum. Quod si litem dirimere Metropolitanus non possit, neque eos ad pacem redigere tunc, inquit Carolus, tandem veniant accusatores cum accusato, ut sciamus veritatem rei. Conf. Petrum de Marca & Salgaldum l. cit. Espennum tract. de recurso ad principem c. 5. §. 5. ex quo constat Germaniæ Principes Josephum I. & Carolum VI. libertatem Germaniæ suæ deperire passos non esse, imo & diplomatibus & mandatis ostendisse, censere se causas subditorum suorum in sua & Imperii jurium tutela repositas, neque ad extraneas atque omninò alienæ jurisdictionis cognitionem pertinere.

III. Auxilium hoc à supremo Concordatorum Protectore præstitum, non obest, sed prodest potiùs sanctæ Sedi; Cùm idem Augustissimus protectionem firmam S. Sedi apertis verbis sit pollicitus. *

* Videlicet Capit. Cæs. art. 1. §. 1. quodsi quoque ad Concordatum Callixtinum redeamus, Protectionem istam ab AUGUSTISSIMO S. Sedi impendendam esse vi specialis pacti, inde patet: §. 4. enim ejusdem Concordati HENRICUS V. Imp. sequenti modo spondet: *Do veram pacem Domino Papæ CALLIXTO Sanctæque Romanæ Ecclesiæ, & omnibus quæ in parte ipsius sunt vel fuerunt; & in quibus sancta romana Ecclesia auxilium meum imploraverit, fideliter jurabo, & in quibus mihi querimoniam fecerit, debitam sibi justitiam faciam: pactum verò istud etiam hodie suos effectus obtinere docet Anon. Concord. Nat. germ. integra Tom. 2. a. 1773. Et profectò quod inter paciscentes uni parti justum est, alteri non sit iniquum. Æquum nemini videbitur à Pontifice exigere velle, ut Concordatis faciat satis: neque tamen eidem ea omnia præstare velle, quæ eadem pacta verbis tam solemnibus summo Pontifici adjudicant: media & æquissima tenenda via est, nempe ritè exigitur ab Aula romana, ut fidem Concordatis datam servet illibatam: sed & idem omnino præstetur ipsi, donec aliter paciscentes inter se convenerint, aut in futuro Concilio de consensu Nationis aliter ordinatum.*

IV. Utì vero Augustissimus Imperator tutelam Concordatorum pollicetur, ità & statum Imperii ac Comitiorum Curæ jure optimo in idem objectum feruntur * quanquam remedio hoc opus non sit, regnante Augustissimo Josepho II. pro Imperii incolumitate & Concordatorum rectâ observantiâ sollicitè ex-
eubante.

* Interest quippe totius illustris Nationis Germanicæ, ab antiquo parta Ecclesiis privilegia ac jura facta tecta servari, nec à quopiam infringi; sed Imperio per religionis dissidia in duas partes scisso in Comitibus suarum quævis pars Ecclesiarum jura præcipuè tueri solet. Cujus rei illustria Catholicorum exempla quoad præfens adducere inutile non erit: contulerat INNOC. XII. cuidam illustri familia nato, sed corpore vitiato præbendam Ecclesiæ Cathedralis Constantiensis, additâ dispensatione in eodem vitio corporis & quidem ex potestatis plenitudine: conqueisti sunt Episcopus & Capitulum Constantiense non tantum hoc modo in jure communi dispensari, sed & Concordatis germaniæ contraveniri: non tantum CÆSAR per Oratorem suum Comitum de Martiniz apud Pontificem intercessit, sed & statuum Catholicorum Legati Comitiales hæc super re literas de 5 Junii an. 1696. ad S. Pontificem exararunt; extant in Fabri Staats-Canzley T. II. Idem INNOCENTIUS Capitulo Cathedrali Wormatiensi receptionem Jacobi de Boville sub Excommunicationis & interdicti poena præceperat: causabatur Capitulum, prædictum de Boville non esse nobilem Germanum, adeoque se recipere candidatum non posse: itaque non solum Eminentissimi Electores LOTHARIUS ERANCISCUS Mouguntinus, & JOANNES HUGO Trevirensis, sed & Legati Catholici Comitiales apud S. Pontificem intercessere; extant literæ an. 1699. & 1700. apud Fabri l. cit. & Cortreji observ. ad Concord. germ. c. 1. conf. quoque H. D. Trev. ad hunc annum... quanquam igitur non passim in causis quibusvis privatis recurrere ad Comitiam permissum sit Legibus Imperii; id tamen jure potest fieri in iis, ubi per consecutionem ineluctabilem præjudicium ipsis statuum juribus infertur.

V. Serenissimum quoque Electorale Collegium cum Imperatore pro tuendis Ecclesiæ Germanicæ juribus præcipuam conjungit operam: unde Augusti hujus Collegii protectio implorari jure poterit. *

* Præcipuum quoddam jus circa concordata facta tectaque servanda mansit penes Senatam istum regium: Capit. noviss. art. 14. §. 3.

§. 3. promittit Imperator „ Darob und daran zu seyn, daß die vorgemeldte Concordata Principum &c. gehalten, jedoch, was für Beschwerung darin gefunden, daß dieselbe abgeschafft: und hinführo ohne **VERZUGEN DER ERBZÜRGEN** nicht zugelassen werden... quo ipso palam est, quod sicut sacra Caesarea Majestas, ita & speciatim Electores Imperii pro conservatione Concordatorum vigilare teneantur. Ostendit quoque in effectu hoc Seren. Electorale Collegium suam vigilantiam pro Concordatis in literis Collegialibus ad Imperatorem 1764. apud L. B. DE CRAMER Nebenst. 48 Theil: ubi inter alia ab Imperatore petit: Daß der hierunter (adversus Concordata) betroffene Theil sich jedesmal zu allerhöchst Ihro gerechtesten Thron wenden, und NB. besonders auf dieses allerunterthänigste Gesamt-Schreiben beziehen dürfe. Maximam igitur interpositio Electorum Imperii non tantum quā compaciscentium, sed & quā legalium conservatorum Concordatorum de jure & secundum constitutiones publicas mereretur attentionem.

VI. Stantibus his efficacissimis, Concordata nostra facta testaque conservandi mediis, non video: Cur exosum nec non periculosum illud **SUBTRACTIONIS OBEDIENTIAE** medium arripi jure possit. *

* Subtrahi posse obedientiam summo Pontifici debitam, si spectes jura primigenia & essentialia, quæ ejus primatui annexit Christus, Catholicorum nemo, sine injuria fidei asseret: quodli verò jura consideres secundaria quæ successu temporis eidem accedere, quæ legitimis de causis in eum tanquam Patriarcham Occidentis translata existunt: quæ à tanto tempore quietissimè ac justè exercuit: quæ per Concordata ei specialiter adjudicata sunt: ea à summo Pontifice abstrahi iterum posse per violentum subtractæ obedientiæ medium, principiis juris publici universalis omnino adversum arbitror post se trahens sequelas summis Imperantibus ipsis perniciosas, uti vel obiter consideranti principiis J. publici tincto patet: ut sit igitur salva subordinatio Imperantium & obedientium, ut sit discordiarum & querelarum finis, **PAX SERVETUR PACTA CUSTODIANTUR.**

PA-

PARERGA EX OMNIGENO JURE.
EX JURE NATURÆ & GENTIUM.

1. *Principium J. N. in essendo est Voluntas Dei, in cognoscendo sana ratio.*
2. *Polyviria jure naturæ absoluto, polygamia conditionato est prohibita.*
3. *Extra Matrimonium omne genus libidinis de jure N. est vetitum.*
4. *Dictum illud: necessitas non habet legem est præcipuè intelligendum de legibus positivis, non autem de naturalibus prohibitis.*
5. *Præscriptio, uti est salutare gentium præsidium, ita merito inter gentes liberas obtinet.*
6. *Valet pax inira cum rebellibus, nec fides data hostibus, etiam infidelibus frangenda est, nisi hi conditiones fœderis adimplere nolint.*
7. *Potestas imperantium immediatè à Deo descendit, quavis factum populi sese subjicientis intervenire debeat.*
8. *Bellum contra infideles, præcisè ex Capite Religionis Christianæ susceptum est juri gentium contrarium.*
9. *Conservatio æquilibrii præcisè spectata non est justa belligerandi Causa, multominus potentia major unius gentis alteri talem præbet, nisi illa injuriâ laceſſat minus potentem.*
10. *Detestanda est opivio, quæ summam potestatem ubique & sine exceptione populo tribuit, ita ut reges suâ potestate abutentes coërcere & punire queat.*

EX HISTORIA ECCLESIASTICA.

1. *Canones Apostolorum vulgo dicti uti & epistolæ Decretales Veterum Pontificum, paucis exceptis, suppositionis merito arguuntur.*
2. *Collectio illa hodie tam famosa Pseudo-Isidoriana non est S. Isidori Hispanensis, sed incerti cujusdam Authoris.*
3. *Ingens ex ea nata est in statu Ecclesiæ publico mutatio.*
4. *Nicænum I. Generale Conc. 20 tantum canones condidit.*
5. *Canones 22 & 23 Dist. 63. male notæ habendi sunt.*
6. *Donatio Constantini, quæ refertur Tom. I. Conciliorum, supposititia est.*
7. *Usus pallii ad tria prima sæcula non est referendus, sed modo exeunte Sæculo V. de eo certò constat.*
8. *Falsum est à Pontificibus eum usum esse dolose ad jura metropolitica imminuenda excogitatum.*

EX JURE PUBLICO ECCLESIASTICO.

1. *Regimen Ecclesiæ est Monarchico-Aristocraticum.*
2. *Primatus Jurisdictionis D. P. Successoris ex jure Divino profuit.*
3. *Secundaria eius jura creverunt successu temporis; justissimis tamen de Causis reservata sunt Pontifici Causæ Majores nuncupatæ.*
4. *Episcopi habent suam jurisdictionem.*

visdictionem immediatè à Christo: ex quo varia deducimus Corollaria.
 5. Principes in Ecclesia & rebus sacris solum jure gaudent Advocatiae & Protectionis. 6. Utut Imperator ex Causis publicis exclusivam dare possit in electione Pontificis, nequaquam id juris exercere potest in Electionibus Episcoporum Germaniae.

EX JURE CANONICO PRIVATO.

1. Residentia Parochorum est juris Divini, hinc non nisi ob graves causas in illa dispensandum. 2. Parochi regulares aequè subjacent penis non residentium sicut seculares. 3. Immunitas, decimæ &c. non sunt tam divini quàm humani juris. 4. Ecclesia parochialis sibi vindicat decimas novales præ aliis Ecclesiis & Condecimatoribus privilegiatis. 4. Decimæ in Germania non sunt omnes Origine Ecclesiastica, quæ observatio varium habet effectum. 6. Decimatoribus etiam Laicis decimas olim Ecclesiasticas obtinentibus incumbit onus subsidiarium reparandi Ecclesias parochiales. 7. C. 2. de his, quæ fiunt à Prælatiis, perperam hucusque à plebisque adlatum est pro eo, quod consensus Capituli tacitus sufficiat. 8. Ponere C. 10. de Spons. ut regulam, & C. 17. tanquam exceptionem adversatur sanis bonæ hermeneuticæ principis. 9. Penam adjici Sponsalibus posse utrique Juri difforme est. 10. Confessarius semel absolvens filiam penitentem contrahit cum ea cognationem Spiritualem.

EX HISTORIA IMPERII.

1. Imperium Occidentale à Græcis in Carolum M. factò Leonis III. non est propriè translatum. 2. Origo Electorum Imperii non est GREGORIO V. nec Ottoni III. tribuenda. 3. Jus investiturarum per annulum & baculum justis ex causis Henrico IV. & V. ademptum fuit. 4. Fabulosum est Collum Friderici Barbarossæ ab Alexandro III. dicente: super aspidem &c. esse conculcatum: uti & Henrico VI. à Celestino Papa per pedes coronam impostam & rursus dejectam esse.

EX JURE PUBLICO P. W.

1. Episcopo Protestantico impubere electo in Germania, nisi pactum peculiare obset, administratio spectat ad Capitulum. 2. Jurisdictio Ecclesiastica propria Episcoporum non est suspensa in omnibus Casibus in P. W.
 H 3. Juris-

3. Jurisdicctio Ecclesiastica vi Legum germanicæ invecctæ competit Principi Catholica in subditos suos Protestantés. 4. Simultaneum innoxium irroducere non est P. W. adversum. 5. Eidem omninó adversatur in Causis religionis jus suum armis persequi velle scire avtos sua. 6. Non est curvis permissum jus agendi pro aliis in Causis religionis. 7. Subditis incumbit onus probandi possessionem ab ipsis anno normali præsensam. 8. Dominus territorialis Protestanticus non potest etiam ex mente LL. Imperii dispensare ratione Catholicorum sibi subditorum in impedimentis matrimonii: male itaque respondet EISENHARD in seinen Erzählungen von auserordentlichen Rechtsfällen T. I. 19. Erzählung. 9. Facultas præter Catholicam duas toleratas religiones aliam sectam permittendi, nemini concessa legitur.

EX JURE PUBLICO CONCORD. GERM.

1. Ad Concordata Nationis Germanicæ referenda sunt ea Decreta Basileensia quæ à Germanis recepta sub ALBERTO II. & pro iisdem ab EUGENIO, IV. & NICOLAO V. confirmata sunt. 2. Annata vigore Concordatorum summo Pontifici solvendæ carent vitio Simonia. 3. Electus in Germania administrationem Episcopatus videtur sine speciali indulto ritè capessere, tam vi C. 44. de Elect. quàm pacti Callixtini. 4. Dignitates post Pontificalem in Cathedrali Majores, uti et in Collegiatis principales non esse reservatas vi Concordatorum defendi potest. 5. Quæstio: An Pontifex derogare possit Canonibus & Decretis Conciliorum sine Consensu Nationis nostræ, post Concordata est inutilis.

EX JURE CIVILI.

1. Contractum sub conditione turpi initum inducere obligationem naturalem, etiam L. Civilis turpe est. 2. Commodatum propter propriam indigentiam revocari posse ex L. 3. C. Locati non probatur. 3. Periculum rei vendicæ etiam ante traditionem ad emptorem transit. 4. Generaliter in omnibus Contractibus obnoxio: qui nullam habet commodum, saltem ad culpam latam, qui verò habet omne commodum ad culpam levissimam, si verò contractuum par sit ratio & par commodum, ad culpam levem uterque tenetur.

EX JURE FEUDALI & CRIMINALI.

1. Privativam circa feuda Imperii cognitionem Judicio Casaris Aulico tanquam supreme in Germania Curia feudali vindicamus. 2. Magis ad litteras Investitura, consuetudines Feudales Germanicas, quàm ad Jus feudale Longobardicum respiciendum est. 3. Episcopi Germanicæ feuda regalia sua dignitati annexa habent, autè veri & proprii principes Imperii sunt, sicut saculares. 4. Delictum fundat forum proinde & exteri in alieno delinquentes illius territorii forum sortiuntur. 5. Judex in Causis criminalibus magis ad absolvendum, quàm condemnandum reum inclinare debet. 6. Ad confessionem torturâ elicitam requiritur subsequens expressæ ratificatio. 7. Sententiæ criminales in rem judicatam non abeunt, proin ad ultimum vitæ momentum probatio innocentiæ locum habet. 8. Principi in omnibus delictis in regula jus aggravandi competit.

O. A. M. D. G.

Kr 3497

(x225 8755)

v. 218

v. 17

9/11

Farbkarte #13

B.I.G.

10

12

P. PHILIPPI HEDDERICH
MINORITÆ CONVENTUALIS
DISSERTATIO
A D
CONCORDATA
GERMANIÆ.

QUAM
UNA CUM PARERGIS EX OMNIGENO JURE
SUB
PRÆSIDIO AUTHORIS
EXPONENT

PP. CLEMENTINUS REINECKEN
ALBINUS MEISTER
LIBERATUS LÜTZELER
ELIAS VAN DER SCHÜREN, ejusdem Ordinis.

OPPONENT

R.R. P.P. NICOLAUS GLABUS ET DAVID COCHEMS
Sacri & exempti Ordinis Cisterciensis in Abbatia Hemmerodensi
Professi, Juris utriusque Auditores.

DIE SEPTEMBRIS ANNI MDCCLXXXIII.
IN CONVENTU TREVIRENSI AD S. GERMANUM
cum permiffu Superiorum.

Augusta Trevirorum, Typis ESCHERMANNIANIS.

